



Försvarsmaktens budgetunderlag för 2024

Av föreliggande bilaga framgår myndighetens budgetunderlag i enlighet med förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Förslaget motsvarar de ekonomiska ramar som aviserats i regleringsbrevet för 2023.

Innehållsförteckning

1. PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR	2
2. FÖRSLAG TILL VERKSAMHET	5
2.1. UPPBYGGNAD AV KRIGSORGANISATIONEN OCH BEREDSKAP	5
2.2. INTERNATIONELLA MILITÄRA INSATSER	20
2.3. FREDSFRÄMJANDE VERKSAMHET M.M.	22
2.4. UTVECKLING	22
2.5. ÖVRIG VERKSAMHET	25
2.6. TOTALFÖRSVAR OCH SAMHÄLLSPANERING	25
2.7. STÖD TILL SAMHÄLLET	28
2.8. PERSONLFÖRSÖRJNING	28
2.9. MATERIELFÖRSÖRJNING	32
2.10. INFRASTRUKTURFÖRSÖRJNING	34
3. OPERATIV BEDÖMNING	37
4. FÖRSLAG TILL FINANSIERING	39
4.1. FÖRSLAG TILL ANSLAGSFINANSIERING	39
4.2. ÖVERVÄGANDEN KRING ANSLAGSFÖRDELNING	40
4.3. AVGIFTER OCH ANDRA INKOMSTER	42
4.4. ÖVRIG FINANSIELL STYRNING	43
5. FÖRSLAG TILL FÖRÄNDRAD STYRNING	45
5.1. ANPASSNING TILL SNABBA FÖRÄNDRINGAR	46
5.2. STYRNING OCH UPPFÖLJNING AV TILLVÄXT	47
5.3. ORGANISATORISK STYRNING	48
5.4. SAMHÄLLSINVESTERINGAR	48
5.5. ANSLAGSTILLDELNING	50
6. RÄTTSLIGA FÖRSLAG	52
6.1. TIDIGARE HEMSTÄLLAN OM ÖVERSYN AV LAGSTIFTNING	53
6.2. FÖRSLAG OM ÄNDRING I FÖRORDNINGEN (2007:1266) MED INSTRUKTION FÖR FÖRSVARSMAKTEN	53
7. RISKER.....	55
7.1. PRODUKTIONSFÖRUTSÄTTNINGAR	55
7.2. FINANSIELLA FÖRUTSÄTTNINGAR	57



1. Planeringsförutsättningar

Säkerhetsläget är mycket allvarligt och omvärldsutvecklingen är osäker. Snabba och än allvarligare utvecklingar kan inte uteslutas. Det militära försvaret ska här och nu, och över tid, kunna försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. Den samlade försvarsförmågan behöver öka såväl över som under gränsen för väpnat angrepp och krig.

Den svenska integrationen i Nato är en process som kommer att ta flera år. Medlemskapet kommer innebära att nationella prioriteringar kring försvarsförmågan, på politisk och militärstrategisk nivå, successivt behöver anpassas och svenska ståndpunkter måste tydliggöras inom alliansen. Ett justerat försvarspolitiskt inriktningsbeslut kan komma att krävas för att omhänderta Sveriges förmågemål gentemot Nato. Detta faktum kan dock inte tillåtas försena angelägna beslut om investeringar i ökad försvarsförmåga.

Föreliggande osäkerheter kring effekter av Rysslands agerande, samt tidpunkt för och effekter av Sveriges Nato-inträde, innebär att behovet av snabba politiska ställningstaganden kring tillväxten av det militära försvaret mot två procent av BNP ytterligare har förstärkts. Allt som kan göras för att stärka det nationella försvaret här och nu behöver genomföras. Omvärldsläget och den osäkra framtida utvecklingen innebär även att myndigheten rekommenderar att ytterligare förstärkningar utöver två procent av BNP prövas på sikt.

Till följd av Rysslands invasion av Ukraina har ett antal åtgärder initierats och genomförts under 2022.¹ Den politiska överenskommelsen den 16 mars 2022 omfattade, utöver omedelbara åtgärder, en inriktning om att anslagen till det militära försvaret skulle nå två procent av BNP så snart det är praktiskt möjligt. Försvarsmaktens planering för att nå två procent av BNP beskrevs i det kompletterande budgetunderlag myndigheten lämnade den 8 juni 2022², som svar på ett uppdrag³ från regeringen.

I enlighet med regeringens uppdrag redovisades den 31 oktober 2022 överbefälhavarens militära råd till regeringen bl.a. avseende prioriterad förmågetillväxt inom ramen för regeringens beräknade planeringsramar motsvarande två procent av BNP.⁴ Rådet innebär att regeringens beräknade

¹ Åtgärder för att öka Försvarsmaktens förmåga under 2022, FM2021-19703:6, 2022-02-24; Försvarsmaktens svar på regeringsuppdrag om stärkt förmåga, FM2021-19703:10, 2022-03-08; Kompletterande yttrande på regeringsuppdrag om stärkt förmåga, FM2021-19703:13, 2022-03-17. Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga priser, Prop. 2021/22:199, bet. 2021/22:FiU47, rskr. 2021/22:227; Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Försvarsmakten, Fö2022/00125 (delvis), 2022-04-13.

² Försvarsmaktens kompletterande budgetunderlag för 2023, FM2021-19703:23, 2022-06-08.

³ Kompletterande budgetunderlag till Försvarsmakten, Fö2022/00125 (delvis), 2022-05-19.

⁴ Försvarsmaktens underlag för fortsatta politiska ställningstaganden, FM 2022-199979:13, 2022-10-31



planeringsramar bedömdes kunna nås år 2026. Försvarsmakten vidhåller bedömningen att tidiga politiska krävs för att möjliggöra förmågetillväxten som beskrivs i överbefälhavarens militära råd. Försvarsmakten har i enlighet med detta den 27 januari 2023 hemställt om tidiga beslut för att upprätthålla ansatt tempo i tillväxten⁵.

Den 8 november 2022 lämnade regeringen budgetpropositionen för 2023 till riksdagen.⁶ Försvarsmakten konstaterar att den anslagstilldelning som beslutats av riksdagen inte motsvarar de förslag som lämnades av myndigheten i det kompletterande budgetunderlaget. Myndigheten vidhåller att de tidigare kommunicerade behoven fortsatt är angelägna och har den 27 januari 2023 hemställt till regeringen om bl.a. ökade anslag 2023, ökade planeringsramar för perioden 2024–2032 samt utökade bemyndiganderamar för investeringar i materiel.⁷ Hemställan inkluderar även behov av tidiga förberedelser inför ett Nato-medlemskap. Försvarsmakten återkommer med ytterligare information relaterad till Sveriges kommande Nato-medlemskap i svar på inkommen remiss⁸.

Riksdag och regering har fattat beslut om att Sverige ska lämna stöd till försvaret av Ukraina. Försvarsmakten konstaterar att myndighetens stöd med materiel och utbildning påverkar såväl nationell militär förmåga som planerad förmågeökning. Stödet påverkar Försvarsmakten inom en rad områden utöver materielen. Omfattningen av påverkan på några års sikt beror till stor del på vilka beslut som fattas på politisk nivå vad gäller finansiering av kompenserande åtgärder samt myndighetens villkor för att flexibelt kunna hantera situationen.

Försvarsmakten konstaterar att beslutad ekonomisk kompensation för materiel som överläts till Ukraina inte ger förutsättningar att genomföra återtagande av den förmåga som lämnas. För detta krävs att Försvarsmakten utöver ekonomi för innevarande år även ges motsvarande planeringsramar för det totala beloppet för anskaffning av den materiel som överläts, inklusive bemyndigande. I annat fall kan beställningar för att återanskaffa förmåga inte läggas. Om myndigheten inte ges erforderliga planeringsförutsättningar blir konsekvensen en nedgång i Försvarsmaktens förmåga jämfört med bedömningen i myndighetens kompletterande budgetunderlag för 2023.

Försvarsmaktens verksamhet bedrivs utifrån av regeringen aviserade planeringsramar samt fattade beslut om återanskaffning av förmåga med anledning av stödet till Ukraina. Myndighetens planering och förslag inom de givna ekonomiska ramarna samt en hemställan om förändrade ramar med

⁵ Försvarsmaktens hemställan om tidiga beslut utifrån förändrade planeringsförutsättningar, FM2022-10372:7, 2023-01-27.

⁶ Prop. 2022/23:1, Budgetproposition för 2023, bet. 2022/23:FöU1, rskr. 2022/23:79-81.

⁷ FM2022-10372:7 Hemställan om tidiga beslut utifrån förändrade planeringsförutsättningar, 2023-01-27

⁸ Fö 2023/00083 Remiss till Försvarsmakten om möjligheter att delta i aktiviteter för avskräckning och försvar, samt i internationella fredsfrämjande insatser (H), 2023-01-05



anledning av stödet till Ukraina framgår av föreliggande bilaga. Försvarsmaktens förslag till en utökad ekonomi mot två procent av BNP framgår av bilaga 1. Försvarsmakten vill betona att det finns behov av att politiska beslut fattas i god tid för att det ska vara möjligt att genomföra den ansatta politiska ambitionen om att nå två procent av BNP 2026. Den tillväxttakt som beskrivs kommer kräva stora ansträngningar från samtliga försvarsmyndigheter och en rad leverantörer. Om Försvarsmakten inte ges planeringsförutsättningar för att påbörja nödvändiga åtgärder leder det till en senarelagd tillväxt.

Inom ramen för gällande politisk inriktning för totalförsvaret 2021-2025 fortsätter arbetet med att vidta åtgärder som på sikt bygger ett starkare nationellt försvar. I det ingår att förbereda och vidta åtgärder inför anslutning till Nato. Försvarsmakten redovisade i årsredovisningen för 2021⁹ att en pandemirelaterad ackumulerad förmågeskuld kommer att behöva hanteras under resterande del av försvarsbeslutsperioden.

Försvarsmakten har kontinuerligt pekat på behovet av att politiska beslut fattas i snabb takt för att inte fördröja den nödvändiga tillväxten av operativ förmåga. Myndighetens förslag i föreliggande underlag utgår från överbefälhavarens råd. Utgångspunkten är att Försvarsmakten snarast bör ges förutsättningar att utöka förmågan. Det bör i sammanhanget uppmärksammas att en stor andel av de åtgärder myndigheten bedömer bör initieras är av karaktären att de inte försvårar möjligheten för en justerad politisk inriktning. Exempel på detta är att anställnings- och utbildningsvolymerna snarast behöver utökas i samtliga personalkategorier inom Försvarsmakten.

Regeringen anger i regleringsbrevet för 2023 att myndigheten i budgetunderlaget för 2024 ska utgå från aviserade ekonomiska ramar. Myndighetens planering och förslag inom de givna ekonomiska ramarna framgår av denna bilaga.

Avslutningsvis konstaterar Försvarsmakten att förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag anger att budgetunderlaget ska omfatta myndighetens förslag till finansiering för påföljande tre budgetår, vilket innebär att budgetunderlaget för 2024 ska omfatta förslag för perioden 2024–2026. Inom vissa områden, såsom krigsorganisationens utveckling och personal, specificerar regeringen i regleringsbrevet för 2023 att myndigheten ska redovisa myndighetens planering över en längre tidsperiod.

I syfte att ge regeringen fullgod information om myndighetens omhändertagande av givna planeringsförutsättningar har Försvarsmakten, även inom vissa andra områden, eftersträvat att beskriva myndighetens planerade utveckling för en längre tidsperiod än vad som föreskrivs i det ekonomiadministrativa regelverket. I sammanhanget bör poängteras att osäkerheterna i myndighetens planering ökar ju senare i planeringsperioden redovisningen avser.

⁹ FM2020-23458:17 Försvarsmaktens årsredovisning 2021, 2022-02-18



2. Förslag till verksamhet

Försvarsmakten konstaterar att Sverige står inför den mest omfattande förändringen vad avser försvars- och säkerhetspolitik i modern tid. I en snabbt försämrad omvärldssituation har Försvarsmakten, liksom övriga försvarsmyndigheter, endast påbörjat den ytterligare tillväxt och anpassning som krävs. Betydande utmaningar kvarstår. Ett svenskt Nato-medlemskap kommer kräva genomgripande anpassningar av förutsättningarna för nyttjande liksom uppbyggnad av militär förmåga.

Den planering som utgör grunden för föreliggande kapitel baseras på aktuell inriktning och beslutad finansiering. Både inriktning och finansiering kommer under de närmsta åren behöva omprövas successivt.

2.1. Uppbyggnad av krigsorganisationen och beredskap

Krigsorganisationens uppbyggnad och kvalitet är ett av de centrala styr- och uppföljningsområdena i regeringens styrning av Försvarsmakten. Den nu gällande inriktningen för krigsorganisationen 2030 beslutades den 17 december 2020. Försvarsmaktens planerade utveckling av krigsorganisationen, utifrån gällande inriktning och beslutad finansiering, framgår nedan samt av bilaga 3.

Inom ramen för Natos försvarsplaneringsprocess¹⁰ har preliminära förmågemål¹¹ tagits fram för Sverige. I avvaktan på fortsatta politiska ställningstaganden påbörjar Försvarsmakten en analys av de preliminära förmågemålen. En uppdatering av förmågemål för Sverige förväntas göras i juni 2025.

Den planerade utvecklingen av krigsorganisationen är en beskrivning utifrån nu känt planeringsläge. Hur den nationella militära förmågan påverkas av pågående förberedelser för Nato-medlemskap, exempelvis i form av förmågemålen, samt det stöd som lämnas till Ukraina i form av materiel och utbildning är i dagsläget inte känt men kommer att påverka den redovisade utvecklingen.

Särskilda redovisningar enligt regleringsbrevet

Försvarsmakten ska redovisa en uppdaterad planering för utvecklingen av krigsorganisationen 2024-2030 inklusive personal, materiel, infrastruktur, utbildning samt övningar för att succesivt fylla upp den av regeringen beslutade krigsorganisationen. Försvarsmaktens redovisning av krigsorganisationens utveckling framgår av bilaga 3.

¹⁰ NATO Defence Planning Process, NDPP

¹¹ Interim Capability Targets, ICT23



Försvarsmakten ska också redovisa en uppdaterad planering för utvecklingen av myndighetens personella sammansättning i krigs- och grundorganisationen 2024-2033. I redovisningen ska också framgå myndighetens behov av särskilda kompetenser. Försvarsmaktens redovisning av personalplanering framgår av avsnitt 2.8.

Försvarsmakten ska också redovisa en planering för åren 2024-2033 då viktig materiel tillförs krigsförbanden samt hur myndigheten arbetar med vidmakthållande och underhåll för krigs- och grundorganisationens materiel. Försvarsmaktens redovisning av förbandssättning och vidmakthållande av materiel framgår av underbilaga 3.1.

2.1.1. *Armén*

Armén realiserar redan beslutad tillväxt och genomför anpassningar med anledning av förändrat omvärldsläge och kommande medlemskap i Nato. Den genomförda förskjutningen från internationellt insatsförsvar mot nationellt försvar följs nu av ett allt större fokus på högintensiv strid mot en kvalificerad motståndare. Omvärldsläget och kommande Nato-medlemskap påverkar bland annat kraven på materielförnyelse, ökad materiel- och personell tillgänglighet, samt kraven att omhänderta en accelererad teknikutveckling med nya förmågor samt samträning i brigad och division. På ett övergripande plan ska arméns krigsförband utvecklas mot att med hög tillgänglighet, rörlighet och samordning kunna genomföra operationer inom ramen för både ett nationellt och ett gemensamt försvar, syftande till att förhindra, begränsa eller fördröja en motståndare och dennes möjligheter att nå sina syften. Kriget i Ukraina förstärker också behovet av en fortsatt modernisering av armén för att kunna möta en kvalificerad motståndare i högintensiv strid.

Utveckling 2023-2025

Armén fortsätter att utveckla förmågan att verka med division och brigad. De mekaniserade brigaderna i Skövde (MekB 4) och Revingehed (MekB 7) sammansätts med hög verkan och rörlighet syftandes till att kunna bestrida fientlig markterritoriell kontroll i två riktningar eller att kunna slå en motståndare på en plats. Norrbottensbrigaden (MekB 19) fortsätter utveckling mot att verka i sub-arktisk miljö samtidigt som ytterligare Norrlandsjägarförband utvecklas för strid på djupet.

Brigaden i Mälardalen (IB 1) utvecklas och dimensioneras mot Stockholms särställning och unika förutsättningar. Stridsgrupp Gotland (SG GTL) tillväxer för ökad verkan genom bland annat förstärkning med funktionsförband.

Pågående renovering av stridsfordon och stridsvagnar fortsätter för att tillgodose den utökade krigsorganisationens behov och för att livstidsförlänga systemen intill omsättning kan ske. Ersättning och anskaffning av materiel som eldhandvapen, lastbilar, standardfordon, nytt uniformssystem och övrig soldat- och gruppmateriel fortsätter i perioden.



Utvecklingen av luftvärnsförbanden fortsätter och förmågan förstärks genom tillförsel av nya luftvärnssystem. Ombeväpningen av två luftvärnsbataljoner till Robotsystem 98 och luftvärnssystem 103 (Rb 98/103) fortsätter.

Utveckling 2026-2030

I perioden utvecklas förmågan att leda på divisionsnivå i två operativa riktningar, även i norr. Brigadernas tillväxt samt utvecklingen av divisionen fortsätter in i nästa försvarsbeslutsperiod. De mekaniserade brigaderna, den motoriserade brigaden och stridsgruppen på Gotland färdigställs.

För att öka förmågan att leda och samordna större förband, såväl egna som internationellt tillförda, vidareutvecklas divisionsledningsbataljonen successivt under perioden. Förmågan avseende indirekt bekämpning på divisionsnivån förstärks genom uppsättandet av två divisionsartilleribataljoner med eldrörsartilleri, varav en före 2030. För divisionsnivån påbörjas även utveckling av ett telekrig-, en ingenjör- samt ett underhållskompani. Anskaffningen av ny taktisk UAV ökar förmågan vid underrättelsebataljonen och bidrar med en utveckling av arméns och Försvarsmaktens underrättelsefunktion. Förmågan till rörlighet över vattendrag ökar i perioden genom anskaffning av nya brosystem till arméns brigader. Ombeväpningen av två luftvärnsbataljoner till Rb 98/103 slutförs. Flygvapnets STRIL-system anpassas så att arméns luftförsvarsystem kan integreras.

2.1.2. Marinen

Marinen inriktas för att möta ett väpnat angrepp och hävda vår territoriella integritet. Marinen övervakar och kontrollerar över tiden våra omkringliggande havsområden, enskilt och i samverkan med andra, för att såväl hävda svenska intressen som att tidigt möta ett fientligt angrepp eller en aggression. För det karakteriseras marinförbanden av hög tillgänglighet och operativ rörlighet. Vid sidan av marinförbanden är flygvapnets stridsflygdivisioner och helikopterskvadron med sjöoperativa uppgifter avgörande för den sjöoperativa förmågan.

Vid svenskt Nato-medlemskap utvecklas förmågan till kollektivt försvar. Samarbetet inriktas mot att stärka den regionala säkerheten. Förmågan att hålla sjövägarna öppna genom sjökontroll är avgörande för såväl regionens försvar som försörjningssäkerhet.

Befintliga förmågor utvecklas för att fortsatt vara relevanta för den väpnade striden och möta krav på interoperabilitet inom försvarsalliansen. Nya förmågor för det gemensamma luftförsvaret utvecklas och skyddet av egna tekniska system förbättras genom ett utvecklat cyberförsvar. Marinförbandens uthållighet ökar genom en fortsatt personaltillväxt.



Utveckling 2023–2025

Ytstridsförmågan utvecklas genom halvtidsmodifiering av korvett typ Visby. Halvtidsmodifieringen påbörjas åren 2025. Vidare slutförs projektering av fyra nya ytstridsfartyg (YSF 2030) under åren 2024-2025.

Tung kustrobotenhet vidmakthålls i perioden. En planerad omsättning påbörjas 2025. I väntan på omsättning av sjömålsrobotsystemet vidmakthålls befintlig sjömålsrobot även för den tunga kustrobotenheten.

Ubåtsförmågan stärks genom vidmakthållande. Åtgärderna innebär, förutom att de skapar ökad tillgänglighet, även en ökad operativ effekt främst beroende på att äldre delsystem ersätts av nya under åtgärdsperioderna. En halvtidsmodifiering av ubåten Halland genomförs med leverans till Försvarsmakten år 2025.

Sjöminröjningsförmågan upprätthålls genom livstidsförlängning av minröjningsfartyg typ Koster under perioden. Leverans av första fartyget planeras till 2025. Modifiering av röjdykningsfartyg typ Spårö slutförs, med leverans till Försvarsmakten åren 2024-2025.

Den marina logistikförmågan stärks genom organisering av militärbaser i de tre garnisonsorterna Haninge, Göteborg och Karlskrona, samt etablering av två marina basbataljoner, vilka når full operativ förmåga under perioden. Nya logistikstödfartyg anskaffas i perioden. Hamnbogserbåtar levereras till Försvarsmakten 2024. Anskaffning av arbetsfartyg påbörjas 2024 och trängfartygsanskaffning påbörjas 2025. Anskaffning av ny materiel till amfibiebataljonerna inleds.

Utveckling 2026–2030

Slutleverans efter halvtidsmodifiering av samtliga fem korvetter typ Visby genomförs. De mest signifikanta förmågehöjande åtgärderna är att korvetterna beväpnas med luftvärnsrobotsystem samt nya förmågor i telekrigsdomänen. Driftsättning av två nya ytstridsfartyg (YSF 2030) planeras år 2030. För att, i väntan på leveranser, upprätthålla operativ förmåga vidmakthålls korvett typ Gävle och patrullfartyg typ Malmö. Omsättning av tung kustrobotenhet fortsätter med slutleverans till Försvarsmakten 2029-2030.

Ubåten Södermanland vidmakthålls i perioden intill leverans av ubåt av Blekingeklass. Utöver detta genomförs vidmakthållande och livstidsförlängande åtgärder på ubåtsräddningssystemen samt livstidsförlängning av ubåt typ Gotland i perioden.

Amfibieförmågan stärks då 5. amfibiebataljonen uppnått beslutad operativ förmåga. Ny materiel tillförs amfibiebataljonerna under perioden 2026-2030. Materielen består av sensor- och vapensystem avsedda för såväl mark- som sjömålsbekämpning samt de båtar och fartyg som utgör bärare av systemen.



Sjöminröjningsförmågan stärks genom anskaffning av obemannade minröjningsfarkoster (AUV MCM) i perioden. Sjukvårdsfunktionen i den marina logistikförmågan stärks med ett sjukvårdskompani per basbataljon sent i perioden.

Marinens operativa förmåga stärks vidare bortom perioden då de två sista av fyra YSF 2030 levereras till Försvarsmakten. Därtill fortsätter leveranser av materiel till amfibiebataljonerna och de marina basbataljonerna vilket ytterligare stärker amfibie- respektive logistikförmågan, bortom perioden.

Luftförvarssystemen inom marinen utvecklas fortsatt och flygvapnets STRIL-system anpassas så att dessa luftförvarssystem kan integreras.

2.1.3. Flygvapnet och rymddomänen

Flygvapnet dimensioneras för att omedelbart kunna möta ett väpnat angrepp samt att bidra till tröskeeffekt för en angripare. Flygvapnet ska med stridsflyg, radarsensorer, helikopter och spaningsflyg skydda Sveriges territoriella integritet samt bidra till tidig förvarning vid ett eventuellt angrepp. Flygvapnet ska kunna skydda Sverige under alla konfliktnivåer och består därför till stor del av stående förband och personal som agerar redan under grundberedskap. Den samlade luftförvarsförmågan är en förutsättning för att flygvapnet och andra försvarsgrenar och stridskrafter ska kunna verka.

Flygvapnet stödjer operativ nivå samt armén, marinen och det civila försvaret med transporter över ytan genom helikopterresurser och transportflyg. Helikopterresurserna stödjer även med ubåtsjakt, målinmätning samt undsättning av personal.

Flygvapnet bidrar till operativ effekt genom uthållighet vid försämrat omvärldsläge, att förneka motståndaren önskad effekt av förbekämpning samt att förneka motståndarens möjlighet till luftoperativ kontroll, luftlandsätta, landstiga eller etablera A2/AD¹².

Utveckling 2023–2025

JAS 39C/D vidmakthålls bortom 2030 parallellt med fortsatt utveckling och införande av JAS 39E. Under perioden stärks förmågan till luftmålsbekämpning genom anskaffning av jaktrobotar. Därutöver stärks tillgängligheten och uthålligheten genom att beredskapslagring av utbytesenheter och reservdelar utökas för JAS 39.

Under 2024–2030 förstärks förmågan till underrättelseinhämtning och spaning genom omsättning av spaningskapslar.

¹² Anti-Access/Area Denial. Militär strategi för att utöva kontroll över, och säkerställa access till, ett operationsområde.



För att säkerställa Försvarsmaktens behov av taktisk rörlighet vidmakthålls transportflygförmågan. Möjliga alternativ för såväl ersättningsanskaffning som livstidsförlängning av transportflygplan C-130H (Tp 84) har undersökts då flygplantypens tekniska livslängd når sin gräns inom några år. Myndigheten konstaterar att den senaste inriktningen, att successivt anskaffa begagnade C-130J som ersättare till C-130H, behöver överses efter genomförd analys av offert från industrin. I det fortsatta arbetet bereds, gemensamt med Försvarets materielverk, ytterligare handlingsalternativ för att vidmakthålla förmågan. Försvarsmakten avser återkomma till regeringen med förslag till ny handlingsplan i kommande budgetunderlag alternativt i separat hemställan.

Anskaffningen av det nya skolflygplanet SK 40, för den grundläggande flygutbildningen, ökar för att skapa robusthet i utbildningssystemet. Skolflygplan SK 60, som tidigare använts för både grundläggande och avancerad stridsflygsutbildning, avvecklas under 2024. För att öka handlingsfriheten och minska riskerna, kopplade till tillgängliga skolflygplan och piloter, utbildas stridspiloter till del utomlands från och med 2024. I perioden 2023–2025 genomförs fortsatt beredning avseende framtida flygutbildningssystem inklusive eventuell anskaffning av avancerat skolflygplan (ATA, Advanced Trainer Aircraft).

Det förberedande arbete som påbörjats under 2021 (FCASC¹³) avseende stridsflygförmåga och nästa generations stridsflyg, i enlighet med regeringens beslut¹⁴, avslutas under 2023. Behovet kvarstår av vägval för stridsflygssystemet för perioden efter 2040, vilket redovisades i myndighetens hemställan till regeringen den 27 januari 2023¹⁵.

I tidigare budgetunderlag har myndigheten redovisat fortsatta behov att överse planeringen av befintliga helikoptersystem, bland annat kopplat till vidareutveckling av den sjöoperativa förmågan. Försvarsmaktens interna helikopterutredning som initierades 2020 resulterar nu i att myndigheten, i syfte att trygga operativ förmåga samtidigt som hänsyn tas till produktionsmässiga förutsättningar, föreslår en ny inriktning för utvecklingen av helikopterförmågan. Inriktningen framgår av bilaga 1 och fördjupad information finns i underbilaga 4.11.

Stridslednings- och luftbevakningssystemet (STRIL) utvecklas genom att stridsledningssystemen (STRIC) utvecklas och vidmakthålls, fler sensorer

¹³ Future Combat Air System Cooperation, trilateralt samarbete mellan Italien, Storbritannien och Sverige.

¹⁴ Framställning från Försvarsmakten om bemyndigande att få genomföra verksamhet för utveckling av framtida stridsflygförmåga, regeringsbeslut Fö2021/00090, 2021-02-04 samt Bemyndigande till Försvarsmakten om materielanskaffning för budgetåret 2021, dnr. Fö2020/00228 (delvis), 2020-12-17.

¹⁵ FM2022-10327:7, 2023-01-27, Hemställan om tidiga beslut utifrån förändrade planeringsförutsättningar.



inkorporeras och ett ökat luftlägesutbyte med andra nationer sker. I perioden förstärks den luftoperativa ledningsförmågan genom anskaffning av ett gemensamt stabstöds- och ledningssystem, vilket också medger ökad interoperabilitet med andra nationer och organisationer. Utvecklingen av förmåga till produktion av en rymdlägesbild påbörjas samordnat med utvecklingen av STRIL och omsättningen av sensorer. Rymdlägesbilden utvecklas genom nationellt och internationellt samarbete. Vidare arbetar Försvarsmakten med att utveckla handlingsregler för rymden tillsammans med internationella partners.

Flygvapnets basförband tillväxer inledningsvis i kompanistruktur och därefter till flygbasbataljoner. Åtgärder genomförs i syfte att stärka förmågan att verka från militära flygbaser och att öka förmågan till spridning. Detta sker genom tillförsel av materiel och personal för flygbasskydd, underhåll och sjukvård. Genom införande av nya ledningssystem anpassade för luftstridskrafterna ökar den operativa förmågan. Förmågan inom basförbanden utvecklas ytterligare genom påbörjad anskaffning av ett antal mobila C-UAS-system¹⁶ för skydd av i huvudsak flyg- och marinbaser mot mindre drönare. Robusthet och tillgänglighet till logistikresurser tillväxer enligt flygvapnets logistikkoncept.

Telekommunikationsutrustning anskaffas för att möjliggöra rörlighet och spridning inom luftstridskrafternas förband med såväl nationella som Nato-anslutna system. Från 2024 breddanskaffas utrustning för att stärka en sammanhållen sambands- och ledningssystemförmåga för både högre och lägre taktisk ledningsförmåga. Detta ökar förmågan till rörlighet och spridning i enlighet med flygvapnets spridningskoncept.

Vidmakthållandet förstärks avseende flygvapnets it- och sambandsinfrastruktur. Därutöver omsätts markradiosystemet.

Utveckling 2026–2030

JAS 39C/D vidmakthålls parallellt med att JAS 39E förbandsintroduceras och blir operativ. JAS 39E vidmakthålls och utvecklas under perioden. Uthålligheten i luftoperationer ökas genom ytterligare anskaffning av kvalificerad ammunition. Därutöver anskaffas uppdragsspecifik materiel, ny spaningskapsel samt långräckviddig bekämpningsförmåga för JAS 39-systemet.

Flygsystemet Global Eye, som ersättare till det luftburna stridslednings- och övervakningssystemet ASC 890, levereras i periodens inledning.

Beslutat handlingsalternativ avseende taktiskt transportflyg implementeras under perioden. Vidare omsätts flygplanssystem 100 inom ramen för regionalt transportflyg. Flygplanssystem 102, som nyttjas för signalspaning och transport,

¹⁶ C-UAS: Counter Unmanned Aerial System.



anpassas för svenska militära behov och Nato-interoperabilitet. Utbildning av transport- och specialflygbesättningar sker utomlands.

Beslutat handlingsalternativ avseende framtida flygutbildningssystem och eventuell anskaffning av nytt avancerat skolflygplan, ATA, implementeras under perioden.

Utvecklingen av basförband slutförs. STRIL-systemet utvecklas vidare och sensorkedjan omsätts parallellt. Investeringar i sensorkedjan bidrar till förstärkning av underrättelseförmågan. I systemet ingår fasta och rörliga markbaserade sensorer samt flygburna sensorer. Luftförvarssystem inom armén och marinen utvecklas fortsatt och STRIL-systemet anpassas så att dessa luftförvarssystem kan integreras.

Flygvapnets sambandsutrustning fortsätter att kompletteringsanskaffas och omsätts under perioden.

Utvecklingen av rymdlägesbild fortsätter genom nationellt och internationellt samarbete och fortsatt identifieras ett behov av handlingsregler för rymden i en internationell kontext. En satellit anskaffas för att demonstrera underrättelseinhämtning och test av funktionskedjor. I perioden tillförs även operativa satelliter för underrättelseinhämtning till stöd för ISTAR¹⁷ och multidomäna¹⁸ operationer. Satelliterna planeras att sändas upp från Esrange.

Försvarsmakten samverkar med internationella partners för att tidigt identifiera krav för egen utveckling av rymdförmågor. Detta syftar främst till att skapa förutsättningar att nå operativ förmåga i perioden 2028-2030 med multidomäna system.

2.1.4. Ledning

Ett fungerande och sammanhängande ledningssystem är avgörande för att nå effekt med Försvarsmakten och dess olika förmågor. De operativa ledningsfunktionerna ska vara tillräckligt robusta och säkra för att möjliggöra det militära försvarets behov av ledning samt förse olika delar av Försvarsmakten med en god uppfattning om läget i närområdet inkluderat sensorinhämtning av mark-, sjö-, luft- samt det meteorologiska läget. I ledningsområdet ingår även förband för cyberförvar, telekrig och informationsoperationer.

Utveckling 2023–2025

För att skapa interoperabilitet fortsätter utvecklingen av ledningssystemen för gemensamma operationer, nationellt och internationellt, inom ramen för

¹⁷ ISTAR – Intelligence, Surveillance, Targeting, Acquisition and Reconnaissance.

¹⁸ Multidomän innebär realtidssamverkan mellan olika domäner, exempelvis cyber, sjö, mark och flyg.



samarbetet i Federated Mission Networking (FMN). Anslutning och integrering till Nato fortgår över hela perioden. För ledningsområdet omfattar detta att etablera en robust och redundant ledningsförmåga mellan Sverige, Nato och övriga medlemsländer. Ur ett militärt såväl som ett politiskt och civilt perspektiv. Vidare tillkommer etableringen av ett nationellt spridningsnät inom Sverige.

Lednings- och sambandsförbanden på operativ nivå ansvarar för drift och underhåll av Försvarets telenät (FTN) och Försvarens gemensamma tekniska system. Förbanden ansvarar också för att ersätta och förstärka förbindelser i FTN i syfte att ansluta förband, staber, sensor- och verkanssystem. Försvarens telekommunikations- och informationssystemförband (FMTIS) vidmakthålls över hela perioden. En operativ sambandsbataljon vidmakthålls över perioden och en andra operativ sambandsbataljon är under utveckling. För de taktiska ledningsbehoven inom armén utvecklas divisionsledningsbataljonen mot att nå en initial förmåga 2025.

Telekrigsförbanden stödjer Försvarens lednings-, verkans- och underrättelseförmåga genom inhämtning samt genom att verka mot motståndarens ledningssystem och störa motståndarens kommunikation. En telekrigsbataljon vidmakthålls över hela perioden. Vidare vidmakthålls Telekrigsstödenheten (TKSE) med uppgift att stödja med analys, produktion och verifiering i syfte att dataförsörja Försvarens tekniska system. Detta omfattar utöver telekrigsförmågan även data- och referensbibliotek inom hydroakustik.

Försvarens meteorologiska och oceanografiska centrum (METOCC) vidmakthålls i syfte att stödja beslutsfattande på stridsteknisk till strategisk nivå att ta hänsyn till väderfaktorers betydelse och inverkan på militära operationer. Ett operativt kommunikationsförband (OPKOMM) vidmakthålls med uppgift att genomföra informationsoperationer och att bevaka informationsmiljön.

I perioden tillförs resurser för att öka utbildningskapaciteten vid Ledningsstridsskolan (LedSS) och Försvarens Underrättelse- och Säkerhetscentrum (FMUndSäkC). Kapacitetsökningen stärker tillgången till försvarsmaktsspecifika kompetenser.

I perioden förstärks flera basfunktioner inom ledningsområdet. Bland annat förstärks it-säkerhets-, krypto- och signalskyddsområdet för Försvarens och övriga totalförsvarets behov. Omsättningen av den fasta markbundna sensor kedjan påbörjas. Försvarets telenät (FTN), Teledriftcentralen (TDC) och förmågan till teknisk bevakning förstärks.

I perioden påbörjas en utveckling och modernisering av it-infrastruktur och ledningsstödsystem för hantering av information i samtliga säkerhetsskyddsklasser. Moderniseringen syftar till att förbättra förutsättningarna att förse olika delar av Försvarens makten med information för att lösa ställda uppgifter.



Utveckling 2026–2030

FMTIS vidmakthålls i hela perioden. Utvecklingen av en divisionsledningsbataljon och av en andra operativ sambandsbataljon slutförs. I slutet av perioden vidmakthålls en divisionsledningsbataljon och två operativa sambandsbataljoner.

Sent i perioden omstruktureras telekrigsförbanden för att organiseras som en reducerad telekrigsbataljon och ett fristående divisionstelekrigskompani. TKSE vidmakthålls i hela perioden.

OPKOMM och METOCC förstärks i den senare delen av perioden för att stärka uthålligheten och förbandens förmåga att verka i samtliga konfliktnivåer.

FTN förstärks ytterligare och omsättningen av den fasta markbundna sensorkedjan fortsätter med bedömt slutförande 2032. Fortsatta investeringar sker för att ytterligare stärka basfunktionerna inom ledningsområdet.

2.1.5. Logistik

Logistikens viktigaste uppgift är att skapa förutsättning för försvarsgrenarna, stridskrafterna, militärregionerna och deras verkansförband. Parallellt med Försvarsmaktens övriga tillväxt kommer även logistiken att tillväxa. Ledning, styrning och organisering av de bakre logistikresurserna överses därför i början av perioden vilket kan medföra behov av utveckling och förändring.

Logistik i Försvarsmakten omfattar förnödenhetsförsörjning, förhandslagring av förnödenheter, resurser för transporter och reparationer samt resurser för sjukvård. Logistiken dimensioneras för balans mellan verkan och stöd utifrån Försvarsmaktens tillväxt samt en anpassning med anledning av ett svenskt Nato-medlemskap. I detta ingår exempelvis satsningar för att utveckla förmågan till värdlandsstöd men också att anpassa Försvarsmaktens logistik mot interoperabilitet med Natos logistiknätverk. Logistikområdet som helhet förstärks under hela perioden 2023–2030.

Utveckling 2023–2025

Som en del i inrättandet av Försvarsstaben överses ledning, styrning och organisering av de bakre logistikresurserna. I perioden genomförs grundutbildning av operativ transportbataljon, trafik och transportledningskompani samt utveckling av FMLOG. I slutet av perioden påbörjas även omstrukturering av sjukvårdskompanier till fältsjukhus. Pågående uppbyggnad av lagernivåer genom anskaffning av militärspecifika läkemedel, livsmedel, drivmedel och ökad lagerhållning av reservdelar fortsätter.

Utveckling 2026–2030

Två operativa logistikbataljoner produceras och vidmakthålls. Bataljonerna används till omfördelning av förnödenheter och materiel från operativ till taktisk



nivå. I slutet av perioden påbörjas utveckling av en tredje operativ transportbataljon.

Ett trafik- och transportledningskompani vidmakthålls som till del är bemannad med kontinuerligt anställd personal. Kompaniet används för planering och genomförande av transporter, vilket ger en tidig förmåga och möjlighet att verka inom värdlandsstöd.

Krigsförbandet FMLOG förstärks materiellt och personellt för ökad tillgänglighet vid samtliga konfliktnivåer. De personella ökningarna omfattar samtliga personalkategorier.

Drivmedelsmateriel, främst drivmedelsfordon och blandutrustning anskaffas. Vidare anskaffas mindre elverk för att underlätta spridd gruppering av fältförband. Nuvarande tältsystem och fältförplägnadsmateriel i form av fältkokutrustning omsätts.

Markverkstäderna förstärks personellt och tillförs verktygs- och reservdelssatser för att öka tillgängligheten för materiel vid samtliga konfliktnivåer.

De två sjukhuskompanierna utvecklas och vidmakthålls mot två fältsjukhus där vardera består av ett fältsjukhuskompani och två sjuktransportkompanier. Sjukvårdsmateriel och sjuktransportfordon anskaffas.

För att möta såväl kraven på operativ försörjning som det taktiska omhändertagandet förstärks militärbaserna vid samtliga garnisonsorter och flottiljer genom tillförsel av personal samt hanterings- och transportresurser. Vidare utvecklas militärbaserna genom upprättandet av militärbassjukhus med förmåga att ta emot lättare skadade och därmed avlasta den civila sjukvården.

Regeringsbeslut fattade under 2022¹⁹ har möjliggjort en ökning och tidigarelagd anskaffning av bl. a. drivmedel, livsmedel, sjukvårdsförnödenheter och läkemedel, reservdelar och ammunition. Detta ger en utökad uthållighet för Försvarsmakten som helhet och därmed en förstärkt operativ förmåga. Infrastruktur för drivmedel möjliggör tidigareläggande av lageruppfyllnad.

Av beredskapsskäl överser Försvarsmakten successivt upphandlade tjänster. Utgångspunkten är att viktiga funktioner ska bedrivas i egen regi där exempelvis personalrestaurangerna tillförs garnisonerna. Uthålligheten avseende livsmedel förstärks genom utökad lagerhållning.

¹⁹ Kompletterande yttrande 2022-03-16, Försvarsdepartementet (Fö2022/00324). Se även Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Försvarsmakten, 2022-04-13 Regeringen Försvarsdepartementet (Fö2022/00125 m. fl.)



2.1.6. Militärregioner, militarregionförband och hemvärnsförband

Den 1 januari 2023 etablerades rikshemvärnsstaben som en enhet i försvarsstaben.²⁰ Rikshemvärnschefen ansvarar för att utveckla och vidmakthålla förmåga samt tillgänglighet och beredskap för rikshemvärnsstaben, Hemvärnets stridsskola och militarregionerna med ingående militarregionsstaber, militarregionförband (MR-förband) och hemvärnsförband. Rikshemvärnschefen har också verksamhetsansvar för Försvarsmaktens arbete med frivillig försvarsverksamhet.

Cheferna för militarregionerna ansvarar under chefen för operationsledningen för territoriell verksamhet och regional underrättelse- och säkerhetstjänst. I ansvaret ingår att leda regionala transporter och transiteringar, territoriella mobiliseringsförberedelser, upprätthålla regional mobiliseringsledning, skydd och bevakning av Försvarsmaktens skyddsvärden samt att leda insatser med grundtilldelade förband samt vara beredd att leda även andra förband. I ansvaret ingår också att leda regional samverkan med det civila försvaret.

Hemvärnsförband med hög beredskap, god lokalkännedom och civil kompetens utgör tillsammans med stående och mobiliserande MR-förband grunden i militarregionernas förbands- och förmågestruktur. Hemvärnsförbanden är tränade för specifika uppgifter med personlig utrustning i hemmet och gruppmateriel direkt tillgänglig i förråd i anslutning till uppgiftsterräng. Hemvärnsförbanden har förmåga att tidigt skydda militära objekt, basområden och samhällskritiska funktioner.

Frivilliga försvarsorganisationerna (FFO) bidrar med vilja, kompetens och förmåga. De är viktiga för den samlade totalförsvarsförmågan, försvarsupplysning och folkförankringen samt ungdomsverksamhet. De bidrar till att vidmakthålla försvarsviljan och att stärka samhörigheten mellan medborgarna och totalförsvaret. Hemvärnets och de frivilliga försvarsorganisationernas roll i att stärka folkförankring och försvarsvilja har utvecklats genom att ökat samarbete centralt och regionalt samt i gemensamma metoder och samarbeten avseende kopplande till försvarsupplysning, rekrytering och utbildningsverksamhet samt ungdomsverksamhet. Försvarsmakten inför den 1 januari 2024 en ny finansieringsmodell som utgår från stärkt finansiering av den verksamhet som har en tydlig koppling till totalförsvarets behov.²¹

Utveckling 2023–2025

Mellersta och västra militarregionernas gränser justeras från och med 1 januari 2024 för att överensstämma med civilområdena och därigenom skapa bättre

²⁰ Försvarsmakten har tidigare hemställt till regeringen att rikshemvärnsstaben etableras som en ny organisationsenhet. Se Försvarsmaktens budgetunderlag för 2023, FM2021-19703:8, bilaga 1, s. 60-63.

²¹ Åtterrapporering av frivillig försvarsverksamhet, 2022-08-25, FM2022-18002:1.



förutsättningar för totalförvarssamverkan och regional försvarsplanering. Militärregionsstaberna i mellersta och södra militärregionerna förstärks för att kunna hantera samverkan med två civilområden vardera. Militärregiongrupper utvecklas för att kunna stödja i alla beredskapslägen.

MR-säkerhetsförband med anställd personal tillförs respektive militärregion, vilket stärker den regionala förmågan att genomföra underrättelse- och säkerhetstjänst. I slutet av perioden påbörjas uppsättandet av MR-ledningskompanier för att skapa möjligheter för militärregionscheferna att leda från alternativa stabsplatser och i nära samverkan med det civila försvaret. Därtill utökas utbildningsorganisationen för hemvärnsförbanden.

I perioden utvecklas hemvärnsförbanden genom omsättning och kompletteringsanskaffning av fordonsparken. Anskaffning av persontransport-, logistik-, sjukvårdstransport- samt ledningsfordon inleds. Renovering av bandvagnar genomförs och båtplutonerna i hemvärnsbataljonerna med kustnära uppgifter tillförs nya båtar. Förplägnadstjänsten utvecklas med en hållbar livsmedelskedja och förmåga till vattenrening. Vidare utvecklas hemvärnsförbanden genom anskaffning av sensorer och mörkerhjälpmedel, taktiska modulära marksensorer, värmesikten, bildförstärkare samt obemannade flygande farkoster för spaning. Omsättning av hemvärnsförbandens eldhandvapen påbörjas i senare delen av perioden.

Hemvärnsförbanden bedöms nå nivåer om 25 000 hemvärnsoldater år 2025. Detta till följd av att ansökningarna till hemvärdet tiofaldigats sedan Rysslands invasion av Ukraina. Försvarsmakten har avdelat ekonomi för att utan onödiga fördröjningar kunna omhänderta ansökningar och introduktionsutbildningar.

Utveckling 2026–2030

Hemvärnsförbanden utvecklas genom omsättning och kompletteringsanskaffning av fordonsparken. Anskaffning av persontransport-, logistik-, sjukvårdstransport- samt ledningsfordon fullföljs i perioden såväl som förstärkning av livsmedelskedjan. Renovering av bandvagnar genomförs och båtkompanierna i hemvärnsbataljonerna med uppgifter som inte är kustnära tillförs nya båtar. Vidare tillförs hemvärnsförbandens CBRN-plutoner rekognoserings- och saneringsutrustning. Huvuddelen av hemvärnsförbandens eldhandvapen och understödsvapen omsätts i perioden. Ekonomiska medel tillförs i syfte att möjliggöra ökad övningsverksamhet för att hantera en ökad numerär. Utveckling av fler MR-förband påbörjas i perioden och ett nytt lednings- och sambandssystem införs (LSS Mark). Mellersta militärregionstaben omgrupperas till ny plats i Stockholmsområdet.



2.1.7. Specialförband

Specialförbanden tillför militära handlingsalternativ som kompletterar de reguljära förbandens förmågor. Specialförbanden har en hög tillgänglighet och verkar för Sveriges säkerhet.

Specialförbanden genomför operationer och andra aktiviteter i normalläge, kris och krig i Sverige eller internationellt i syfte att skapa handlingsalternativ för att i ett senare skede kunna påverka motståndaren. Operationer sker öppet eller dolt i syfte att påverka mål av stor betydelse för motståndaren eller egen verksamhet.

Specialförbanden utgör även en resurs för att skapa situationsförståelse och handlingsalternativ vid snabba förlopp och omställningar. Genom operationer i samverkan med andra myndigheter och partnernationer verkar specialförbanden för att förebygga och motverka motståndarens möjligheter till eskalering.

Specialförbanden utvecklas under perioden vilket resulterar i ökad förmåga inom ramen för nationellt försvar.

Utveckling 2023–2025

Förmågan att genomföra gemensamma nationella och internationella operationer ökar. Detta uppnås främst genom ökad interoperabilitet, fördjupat samarbete och gemensamma övningar med prioriterade internationella och nationella partners.

Investeringar och organisatoriska förändringar genomförs främst inom de grundläggande förmågorna ledning av specialoperationer, verkan mot mark- och luftmål samt logistik inom ramen för nationellt försvar. Därutöver vidmakthålls förmågan till rörlighet, främst genom lufttransporter.

Förmågan att genomföra internationella insatser vidmakthålls.

Utveckling 2026–2030

Specialförbandens förmågeutveckling inom ramen för nationellt försvar och gemensamma försvarsoperationer fortsätter. I perioden prioriteras ytterligare utökning av specialförbandens uthållighet och redundans.

Förmågan till gemensamma operationer, nationellt och internationellt, förstärks genom deltagande i kvalificerade övningar med strategiska partners.

Investeringar och organisatoriska förändringar genomförs främst inom de grundläggande förmågorna verkan, rörlighet och underrättelser.

Förmågan att genomföra internationella insatser vidmakthålls.



2.1.8. Cyberförsvar

Förstärkning av cyberförsvaret omfattar dels förmågan att upptäcka intrång i ledningsstödssystem, eller försök till intrång, dels förmågan att genomföra defensiva och offensiva operationer mot en kvalificerad motståndare. Planeringen medger att Försvarsmakten kan bidra till totalförsvarets samlade cyberförsvar. Cyberförsvaret utformas och dimensioneras för att möta angrepp från de mest kvalificerade aktörerna. Funktionen ska ha förmåga att verka samordnat med övriga stridskrafter och försvarsgrenar för att möta ett väpnat angrepp.

Utveckling 2023–2025

Förmågan att genomföra alla typer av cyberoperationer inklusive upprätthållande av lägesuppfattning och hantering av incidenter i cyberdomänen förstärks. Etableringen och utvecklingen av ett andra it-försvarsförband inleddes under 2022 och fortsätter under perioden.

Till följd av Försvarsmaktens ökade beroenden av externa leverantörer och det omgivande samhället, liksom myndighetens roll i Sveriges samlade cyberförsvar, stärks förmågan till samverkan med bland annat myndigheter och företag.

Införandet av ett för funktionen sammanhängande personalförsörjnings- och karriärsystem fortsätter. Till detta knyts forskningsverksamhet i syfte att erbjuda personal grund- och vidareutbildning i teknikens framkant. I perioden fullföljs införandet av värnpliktsutbildningen för cybersoldater. Forskning och teknikutveckling inriktas mot att ytterligare öka cyberförsvarets operativa förmåga.

Utveckling 2026–2030

Förmågan till cyberförsvar förstärks ytterligare och etableringen av det nya it-försvarsförbandet slutförs 2027.

2.1.9. Försvarsunderrättelseverksamhet, militär underrättelsetjänst och säkerhetstjänst

Planeringen som ligger till grund för föreliggande budgetunderlag innebär att försvarsunderrättelseverksamheten liksom den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten successivt kommer att tillväxa i perioden 2023–2030.

Utveckling 2023–2030

Givet den aktuella omvärldsutvecklingen genomförs nedanstående förmågeutveckling med ökad ambition och i vissa fall tidigare i perioden.

Åtgärder genomförs för att utveckla lednings- och samverkansförmåga, samt för ökad uthållighet och tillgänglighet.



Vidare förstärks underrättelse- och säkerhetsfunktionen för att möta nya krav på nationellt och internationellt samarbete samt för den operativa planläggningen och utökat samarbete inom totalförsvaret. Funktionen förstärks även för att kunna ge effektiv förvarning och bidra till att öka Försvarsmaktens operativa effekt genom aktivt deltagande i övningar, insatser nationellt och internationellt samt inom ramen för forskning och utveckling.

Underrättelse- och säkerhetstjänsten förstärks för att kunna hantera hybrida hot samt för att möta ökade krav på uthållighet och nya bearbetningsområden.

Organisering av säkerhetsförband för militärregioner påbörjades 2022 och fortsätter för att öka funktionens operativa effekt för den territoriella ledningen.

Säkerhetstjänsten förstärks för att möta ökade krav på att identifiera och klarlägga säkerhetshotande verksamhet och skyddsbehov samt för att möta den utökade förbands- och personalvolymen, nya materielsystem och uppbyggnad av totalförsvaret.

Säkerhetsfunktionen förstärks vidare genom säkerhetsskyddsplanering, krav på nyttjande av krypto i hela samhället, åtgärder för att öka Försvarsmaktens cybersäkerhet samt införandet av interoperabla ledningssystem och förstärkning av ledning.

2.2. Internationella militära insatser

Regeringen har i budgetpropositionen för 2023 angett att utrikes- och säkerhetspolitiken måste omorienteras för att möta de hot som Sverige och Europa står inför.²² Försvarsmakten utgår, i föreliggande budgetunderlag, från gällande inriktningar bl.a. vad avser anslag 1:2 *Försvarsmaktens insatser internationellt* inom utgiftsområde 6.

Försvarsmaktens uppfattning är att deltagande i internationella militära insatser utgör en del av den solidariska säkerhetspolitiken men bör utformas i balans med omvärldsutvecklingen, krigsorganisationens tillväxt samt det kommande medlemskapet i Nato. Operationsområden och styrkebidrag till militära och internationella insatser bör väljas utifrån var Försvarsmakten – med lämpliga och tillgängliga resurser – bedöms kunna generera störst operativ effekt. Insatser som utvecklar Försvarsmaktens interoperabilitet med Nato bör prioriteras.

Försvarsmakten förordar i första hand deltagande i operationer som är tydligt avgränsade i tid och genomförs i samarbete med nationer vilka bedöms ha en reell inverkan på säkerheten i Sveriges närområde, i synnerhet i en Natokontext och inom ramen för Natos huvuduppgifter²³.

²² Prop. 2022/23:1 Utgiftsområde 5, avsnitt 2.5, sid 24.

²³ Avskräckning och försvar, Krishantering och förebyggande av kriser, Säkerhetssamarbete



Försvarsmakten verkar för att FN:s säkerhetsråds resolution 1325 och efterföljande resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet omhändertas och efterlevs. Vid planering, genomförande och utvärdering av Försvarsmaktens verksamhet ska militära aktörers påverkan på civilbefolkning och civilläget inkluderas. Detta i syfte att skydda civilbefolkningen, värna jämställdhet samt förhindra konfliktrelaterat sexuellt våld.

2.2.1. Väpnade insatser

I enlighet med regeringens styrning i regleringsbrevet för 2023 avseende Försvarsmakten ska myndigheten fortsätta avveckla det svenska förbandsbidraget till den FN-ledda insatsen i Mali, *United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission* (MINUSMA). Avvecklingsstyrkan skall vara stationerad i Gao och får uppgå till cirka 220 personer på plats. Avvecklingen planeras att vara helt avslutad senast den 30 juni 2023.

Generellt gäller att Försvarsmaktens planering för de väpnade insatserna ska medge att efter beslut kunna förstärka insatserna vid ett försämrat säkerhetsläge.

2.2.2. Övriga insatser

Försvarsmakten ska även delta i nedanstående internationella militära insatser med huvudsakligen stabsofficerare, utbildare och observatörer. Regeringens beslut gäller till och med den 31 december 2023.

- KFOR (*Nato Mission in Kosovo*)
- NMI (*Nato Mission in Iraq*)
- OIR (*Operation Inherent Resolve*)²⁴
- EUTM (*European Union Training Mission*) Somalia
- EU NAVFOR (*European Union Naval Force*) Somalia Operation Atalanta
- EU NAVFOR MED Operation Irini²⁵
- EUFOR operation Althea²⁶
- Operation UNIFIER²⁷
- OGP (*Operation Gallant Phoenix*)²⁸
- INTERFLEX²⁹
- EUMAM UA (*European Union Assistance Mission Ukraine*)³⁰

²⁴ USA-ledd koalition mot Islamiska staten/Daesh

²⁵ EU-ledd insats i syfte att implementera FN:s vapenembargo gentemot Libyen

²⁶ EU-ledd insats i Bosnien-Hercegovina för övervakning av fredsavtalet.

²⁷ Stödande insats av utbildning och rådgivning till ukrainska försvars- och säkerhetsstyrkor, ledd av Kanada. Med anledning av kriget i Ukraina vilande och svensk personal är hemtagen.

²⁸ Multilateralt antiterroristsamarbete lett av USA. Svenskt deltagande i Jordanien.

²⁹ Utbildningsinsats av Ukrainas väpnade styrkor i Storbritannien, ledd av Förenade Kungadömet.

³⁰ Utbildningsinsats av Ukrainas väpnade styrkor inom EU.



2.3. Fredsfrämjande verksamhet m.m.

Den beslutade nivån för budgetåret 2023 avseende anslag 1:2 *Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet* inom utgiftsområde 5 antas utgöra planeringsinriktning för påföljande planeringsperiod.

I enlighet med regeringens styrning ska Försvarsmakten delta i nedanstående verksamheter under 2023. Deltagande ska främja internationell freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet inom ramen för FN, EU och Nato. Personal ska ställas till förfogande för insatser främst i dessa organisationers regi.

Inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik genomförs verksamhet under 2023 genom EU:s permanenta strukturerade samarbete (PESCO). Därutöver ställs personal till förfogande till EU-delegationen i Kina.

Inom FN:s fredsbevarande insatser planerar Försvarsmakten för nedanstående insatser 2023.

- UNTSO³¹
- MINURSO³²
- UNMOGIP³³
- NNSC³⁴
- UNMHA³⁵

Utöver ovanstående genomförs annan insatsnära verksamhet som till exempel insatsförberedande utbildning, samverkan mellan myndigheter, bidrag till internationella organisationers policy- och metodutveckling eller annan internationell samverkan i insatsområdet, till stöd för fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet, samt för utbildning i franska språket.

2.4. Utveckling

Forskning och utveckling är en förutsättning för operativ förmåga för hela totalförsvaret i alla tidsperspektiv. Genom uppbyggnad och vidmakthållande av kompetens för myndighetens behov genom till exempel forskning, teknikutveckling, studier och konceptutveckling skapas förmåga att kunna bedöma hotutveckling såväl som stöd i materielutveckling/materielanskaffning. En allt osäkrare omvärld kräver en stärkt satsning på nationell forskning och utveckling inom försvarsområdet samt behov av att ytterligare koordinera

³¹ UNTSO – United Nations Truce Supervision Organization

³² MINURSO – United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara

³³ UNMOGIP – United Nations Military Observer Group in India and Pakistan

³⁴ NNSC – The Neutral Nations Supervisory Commission (Korea)

³⁵ UNMHA – United Nations Mission to Support Hodeidah Agreement. FM har med hänsyn till för hög risk för personalen avbrutit bemanningen och planerar inte för att bemanna under 2023.



forskning och utveckling med civila och internationella aktörer, såväl finansiärer som utförare.

Anslutning till Nato kan medföra behov av nya förmågor, men också ytterligare medverkan i och tillgång till forsknings- och utvecklingsmiljön inom alliansen.

Teknikutvecklingen för det militära försvarets behov drivs allt mer av icke-militära organisationer och företag. Det föreligger därför ett ökande behov av samverkan med dessa för att omsätta deras kunskap till nytta för det militära försvaret. Exempel på områden där sådan samverkan är av vikt är digitalisering, artificiell intelligens och materialteknik.

2.4.1. *Forskning och teknikutveckling*

Ökningen av anslaget 1:4 *Forskning och teknikutveckling* fram till 2025 innebär dels förstärkning av verksamheten inom befintliga och nya områden och dels ökat nyttiggörande till operativ förmåga genom ökad teknikutveckling och experimentverksamhet. Efterfrågan på den, inom forskning och teknikutveckling uppbyggda kunskapen, är stor som en följd av den accelererande förmågeutvecklingen.

Några områden, som bedömts som integritetskritiska³⁶ och som under många år bedrivits på en underdimensionerad nivå men som förstärks, är sensorer och signaturanpassning, vapen och skyddsteknik, telekrig samt undervattensteknik. De kommande åren genomförs förstärkningar av nyligen tillförda områden som cyberoperationer, artificiell intelligens och autonoma system samt inom ytterligare nya områden som till exempel materialteknik.

Förstärkningar görs även för att tydligare överbrygga luckan mellan forskning och materielutveckling genom teknikutveckling.

Kunskapsbehov inom områden som inte omhändertas i den ordinarie forskningsverksamheten hanteras som s.k. temaområden. Under 2024-2026 inriktas de tidigare temaområdena logistik, autonomi och obemannade system samt skydds- och anläggningsteknik till att bli egna FoT-områden.

Särskild redovisning enligt regleringsbrevet

I enlighet med regleringsbrevet för budgetåret 2023 avseende Försvarsmakten ska myndigheten i budgetunderlaget redovisa planeringen avseende anslag 1:4 *Forskning och teknikutveckling*. Myndighetens redovisning framgår av underbilaga 4.10. Redovisningen överensstämmer i stort med den redovisning som genomfördes i budgetunderlaget för 2023.

³⁶ Områden där kunskapen endast är tillgänglig via egen forskning och utveckling



2.4.2. Civil forskning och utveckling

Inom civil forskning utvecklas i ökande grad kunskap och teknologier som kan omsättas till militär operativ förmåga. Aktuella exempel på detta är digitalisering, automation, autonomi, cybersäkerhet och artificiell intelligens. Försvarsmakten deltar i planeringen inför ett nationellt cybercampus tillsammans med bland andra Kungliga tekniska högskolan (KTH), Karlstad Universitet och RISE³⁷.

Civil forskning och utveckling syftar inte till att skapa militär förmåga eller att skapa försvar mot andra aktörers operativa förmåga. Det innebär att det i de flesta fall krävs omfattande forskning och utveckling med försvarsperspektiv för att omsätta och vidareutveckla civil kunskap till militär förmåga. Denna utveckling har gjort att forskning och utveckling för det militära försvarets behov i ökande grad också har att följa och utveckla områden som inte är traditionellt militära. Försvarsmakten anser att militär och civil forskning ska ses som kompletterande verksamheter och att en helhetssyn på forskning erfordras.

2.4.3. Materielutveckling

Den övergripande inriktningen för materielutveckling är att verksamheten ska stödja Försvarsmaktens förmågeutveckling och långsiktigt bygga operativ förmåga i totalförsvaret. Försvarsmakten har inlett ett program för objektsoberoende materielutveckling som syftar till att nyttja kunskap uppbyggd inom forskning och teknikutveckling in i kommande materielanskaffningar. Programmet omfattar utvecklings- och demonstratorverksamhet i tidiga faser vilket avser skapa handlingsfrihet i form av medvetna vägval, ökad kravställningsförmåga och därigenom minska riskerna i kommande anskaffningar. Verksamhet är under uppbyggnad och bedrivs i samtliga domäner för att möjliggöra förmågan att genomföra utvecklingsverksamhet på bredden.

2.4.4. Internationell samverkan inom utveckling

Internationella samarbeten är viktiga i såväl forskning och teknikutveckling som i förmågeutveckling. Internationella försvarssamarbeten bidrar till att höja det nationella försvarets förmåga och tjänar ett viktigt säkerhetspolitiskt syfte. Försvarsmaktens forskning och teknikutveckling ska därför även fortsättningsvis präglas av omfattande internationell samverkan och kunna nyttiggöra civil teknologi i militära förmågor.

Försvarsmakten avser använda den Europeiska försvarsfonden (EDF) för att stödja förmågeutveckling, både för att utveckla materielsystem och för att generera kunskap. EDF ska även användas för att skapa strategisk samverkan, försörjningssäkerhet och interoperabilitet med strategiska partners. Försvarsmakten fortsätter att arbeta för att EDF blir en integrerad del av den svenska materielförsörjningen genom att utveckla strategin för vilka förmågor med därtill kopplade materiel- och teknologikutveckling som myndigheten ska stödja EDF-

³⁷ RISE Research Institutes of Sweden



projekt inom. Samarbete med andra länder och medel från EU-budgeten bidrar därigenom till högre effekt och/eller lägre kostnader. Myndigheten fortsätter också att utveckla den så kallade medfinansieringsmekanismen som styr hur Försvarsmaktens stöd till utvecklingsprojekt inom EDF ska finansieras. Inriktningen är att svenskt deltagande i projekt inom EDF:s utvecklingsfönster i första hand ska finansieras med ekonomi kopplade till materielanskaffningsprojekt.

2.5. Övrig verksamhet

Försvarsmakten bedriver på uppdrag av Försvarets materielverk (FMV) exportstödjande verksamhet inom försvarssektorn i enlighet med 3 b § 6 förordningen med instruktion för Försvarsmakten. Den exportstödjande verksamheten omfattar exempelvis förevisning av Försvarsmaktens materiel, tester samt utbildning. Vid exportstödsuppdrag från FMV analyseras om det finns en koppling till operativ förmåga. I det fall Försvarsmakten bedömer att så är fallet och att uppdraget kan genomföras utan större negativa konsekvenser för egen produktion genomförs uppdragen.

Försvarsmakten medverkar vidare enligt myndighetens instruktion 3 b § 7 i statsceremonier. Den statsceremoniella verksamheten omfattar paraderande trupp och försvarsmusik vid statsbesök, mottagningar av främmande sändebud (audienser), riksmötets öppnande, händelser inom kungahuset, när regeringen i övrigt så begär samt vid officiella nationella minneshögtider (exempelvis Veterandagen). Verksamheten omfattar även högvakt med paraderande trupp och försvarsmusik vid statschefens residens inklusive bevakningsuppgifter i anslutning till Stockholms och Drottningholms slott. Den statsceremoniella verksamheten under 2023 utgörs bland annat av jubileum, så som firandet av H.M Konungens 50 år på tronen och att det är 500 år sedan Gustav Vasa kröntes. Den statsceremoniella verksamheten bedöms därefter i planeringsperioden 2024-2026 bedrivs i samma omfattning som under 2022.

2.6. Totalförsvaret och samhällsplanering

2.6.1. Regeringsuppdraget att främja och utveckla en sammanhängande planering

Försvarsmaktens arbetar tillsammans med MSB och beredskapsmyndigheterna med att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret under försvarsbeslutsperioden, i enlighet med regeringsuppdrag³⁸ samt med utgångspunkt i Handlingsplanen *Handlingskraft*.³⁹ Försvarsmakten och MSB har genomfört en översyn av samordningsprocessen i *Handlingskraft* utifrån den nya

³⁸ Enligt Inriktning för en sammanhängande planering för totalförsvaret, regeringsbeslut 29, 2020-12-17, Fö2016/00864, Fö2017/00850, Fö2019/01291 (delvis), Fö2020/01269 (delvis).

³⁹ Handlingskraft – Handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021–2025.



strukturen⁴⁰ som infördes den 1 oktober 2022. Försvarsmakten och MSB avser att genomföra Totalförsvarets samordningsmöten med framförallt sektorsansvariga myndigheter och civilområdesansvariga länsstyrelser. Vidare ska Försvarsmakten och MSB senast den 2 oktober 2023 redovisa en samlad bedömning av förmågan i totalförsvaret utifrån målet för totalförsvaret.⁴¹

2.6.2. Det civila försvarets förmåga att bidra till det militära försvaret vid ett väpnat angrepp

Ett av riksdagens mål för det civila försvaret (delmål 4) är att bidra till det militära försvaret vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. Planeringen för det civila försvarets stöd till det militära försvaret ska ta sin utgångspunkt i Försvarsmaktens behov. Försvarsmakten har efter analys redovisat i årsredovisningen för 2021⁴² vilket stöd det militära försvaret kan erhålla från det civila försvaret.

Omvärldsutvecklingen innebär att omedelbara förstärkningar bör ske även inom det civila försvaret. De förslag som lämnats i tidigare underlag 2022 kvarstår i stort.⁴³ Sådana åtgärder som kan genomföras med kort varsel och som ger stor effekt bör prioriteras. Ytterligare analys bör ske av vad ett kommande Nato-medlemskap ställer för krav på det civila försvaret.

Regeringen gav den 31 mars 2022 MSB i uppdrag att lämna förslag på åtgärder för att stärka det civila försvaret. Försvarsmakten redovisade i ett yttrande till regeringen den 17 februari 2023 myndighetens synpunkter på MSB:s slutrapport. I sitt yttrande⁴⁴ konstaterar bland annat Försvarsmakten att det civila försvaret behöver öka sin samlade förmåga att stödja det militära försvaret. Den kraftsamlingen kommer att medföra betydande investeringar, förmågeutvecklingen kommer att ta tid och därför är det viktigt med tydliga prioriteringar av vad som behöver påbörjas redan här och nu.

Försvarsmaktens försvarsplanering är en viktig utgångspunkt för en sammanhängande totalförsvarsplanering. Försvarsmakten vill därför föreslå att även myndighetens yttrande kan användas i kommande arbete med avvägning mellan olika åtgärdsförslag rörande stödet till det militära försvaret.

⁴⁰ Till exempel förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap och förordningen (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser.

⁴¹ Uppdaterad inriktning för en sammanhängande planering för totalförsvaret, regeringsbeslut 23, 2021-12-16, Fö2021/01328.

⁴² Underbilaga 3.2 till krigsorganisationsvärderingen

⁴³ FM2022-12214:2 Försvarsmaktens yttrande över MSB:s förslag på åtgärder för att stärka det civila försvaret, 2022-05-06 och FM2022-12214:3 Försvarsmaktens yttrande över MSB:s förslag på åtgärder för att stärka det civila försvaret på längre sikt, 2022-10-26.

⁴⁴ FM2022-12214:6 Försvarsmaktens synpunkter på MSB:s rapport Civilt försvar mot 2030, 2023-02-17



2.6.3. Totalförsvarets behov inom samhällsplanering

Med samhällsplanering avses verksamhet att balansera och väga olika intressen gentemot varandra och att tillgodose grundläggande behov i samhället. Ett sådant behov är militärt försvar, innefattande både Försvarsmaktens och det övriga militära försvarets verksamhet och intressen. En central del av samhällsplaneringen är fysisk planering, som syftar till att avgöra hur mark- och vattenområden ska användas i tid och rum.

För att säkerställa en samlad förmåga i totalförsvaret är det viktigt att arbetet med en sammanhängande planering genomförs på nationell, regional och lokal nivå av både offentliga aktörer och näringslivet. Av förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap framgår att varje statlig myndighet ska beakta totalförsvarets krav i sin verksamhet, något som Försvarsmakten anser gäller inom all verksamhet som myndigheterna bedriver, även samhällsplanering.

Försvarsmakten anser att totalförsvarets roll inom samhällsplaneringen behöver utvecklas för att myndigheten ska kunna utföra tilldelade uppgifter och genomföra beslutad tillväxt. En del i detta är att ansvariga myndigheter, för frågor inom samhällsplanering, säkerställer Försvarsmaktens och övriga totalförsvarets behov av ändamålsenliga mark- och vattenområden, trygg energiförsörjning eller möjligheter för rörlighet och transporter. Ansvariga myndigheter behöver även utveckla sin förmåga att hantera information och underlag som omfattas av försvarssekretess, vilket Försvarsmakten tidigare redovisat.

Försvarsmakten framhåller också vikten av att de förslag som framgår av Direktinvesteringsutredningen, samt Försvarsmaktens synpunkter på utredningen, omsätts i svensk lagstiftning. Detta eftersom det finns säkerhetsperspektiv att beakta när det kommer till utländska direktinvesteringar i samhällsviktig verksamhet eller kritisk infrastruktur, bl.a. på grund av att ett utländskt ägande skulle kunna användas som politiskt påtryckningsmedel.

2.6.4. Försvarsmaktens digitala transformation och totalförsvaret

Försvarsmakten har i överbefälhavarens militära råd⁴⁵ redogjort för vikten av digitalisering för Försvarsmaktens förmågeutveckling. Erfarenheter från bland annat Ukraina visar att effekten av digitalisering på slagfältet och i strategisk ledning är att jämföra med ett mycket kvalificerat vapensystem. Digitaliseringen är i förlängningen avgörande för Försvarsmaktens försvarskraft.

Digitaliseringen är inte en fråga som är avgränsad till Försvarsmakten, utan är en samhällsfråga. Digitalisering krävs för att möjliggöra säker informationsöverföring och hantering av data inom såväl totalförsvaret som myndighetssverige i övrigt för att Sverige effektivt och uthålligt ska kunna

⁴⁵ Försvarsmaktens underlag för fortsatta politiska ställningstaganden, dnr. FM2022-19979:13 , 2022-10-31. Underbilaga 1.3.2 Strategisk förmågeutveckling genom digitalisering.



överkomma de utmaningar samhället står inför och värna våra medborgares säkerhet och integritet.

Försvarsmakten har under 2022 fått en fördjupad kunskap om de digitala verktyg och förmågor som finns inom samtliga konfliktnivåer. Samtidigt arbetar Nato med att genomföra en digital transformation mot 2030. Inom nuvarande planering och förslag till vidare planering vidtar Försvarsmakten de åtgärder som behövs för att möjliggöra och lägga grunden för den digitala transformationen. Dock kan det substantiella finansiella åtagandet som krävs för att fullt ut genomföra en digital transformation inte hanteras enskilt av Försvarsmakten utan föreslås hanteras som ett gemensamt åtagande inom totalförsvaret.

En utvecklad digital transformation som påbörjas tidigt och som genomförs med högt tempo är nödvändig för Försvarsmakten. Med en långsiktig finansiering, vilken idag inte finns inom Försvarsmakten, och en djupare analys av området tillsammans med fler intressenter inom totalförsvaret skapas möjlighet att uppnå väsentliga förmågor och att fortsatt vara konkurrenskraftig i förhållande till omvärlden och våra dimensionerande motståndare.

2.7. Stöd till samhället

Enligt förordningen med instruktion för Försvarsmakten har myndigheten uppgiften att med befintlig förmåga och resurser kunna lämna stöd till civil verksamhet. Beroende av situation lämnas stöd vid uppkomna händelser i den mån det är möjligt med hänsyn till myndighetens verksamhet i övrigt. Stödet sker genom tillämpning av följande lagar och förordningar:

- Lag (2003:778) om skydd mot olyckor – ingen avgift tas ut av Försvarsmakten
- Förordning (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet – avgift motsvarande full kostnadstäckning med undantag för stöd i livshotande situationer, stöd till statliga myndigheter samt vid eventuell särskild reglering
- Förordning (2017:113) om Försvarsmaktens stöd till polisen med helikoptertransporter – ingen avgift tas ut av Försvarsmakten
- Lag (2006:343) om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning – ingen avgift tas ut av Försvarsmakten

2.8. Personalförsörjning

Särskild redovisning enligt regleringsbrevet

Enligt regleringsbrevet för 2023 ska Försvarsmakten i budgetunderlaget för 2024 redovisa en uppdaterad planering för utvecklingen av myndighetens personella



sammansättning i krigs- respektive grundorganisationen 2024–2033. Åren 2024 och 2025 ska särskilt belysas och avvikelser från myndighetens budgetunderlag för 2022 ska framgå. Försvarsmakten ska även redovisa behovet av särskilda kompetenser i krigs- och grundorganisationen samt vilka åtgärder, och tidpunkt för dessa, som har vidtagits och planeras vidtas i syfte att säkerställa tillgången till särskilda kompetenser, särskilt vad gäller flygförare, inom Försvarsmakten.

Redovisning framgår av avsnitten 2.8.1–2.8.3.

2.8.1. Personell sammansättning

Försvarsmaktens personella tillväxt och utveckling planeras utifrån grundorganisationen och krigsorganisationen med dess ingående förband och förbandsdelar. Se även bilaga 3.

I grundberedskap är kontinuerligt tjänstgörande personal och värnpliktiga under grund- eller repetitionsutbildning tillgängliga för att upprätthålla och lösa uppgifter. Därutöver kan tidvis tjänstgörande personal nyttjas genom planerad tjänstgöring. Vidare kan hemvärnssoldater och frivilligpersonal nyttjas genom frivillig tjänstgöring. Vid höjd beredskap och en krigsorganisering av Försvarsmakten tillkommer värnpliktiga, hemvärnssoldater, frivilligpersonal och reservofficerare. Vid höjd beredskap kan därmed all personal som är krigsplacerad i Försvarsmaktens krigsorganisation inkallas.

Den kontinuerligt tjänstgörande personalen i grundorganisationen består av yrkesofficerare (YO), kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS/K) samt civil personal (CVAT). Personalen i grundorganisationen dimensioneras utifrån Försvarsmaktens behov för att kunna lösa sina uppgifter i grundberedskap. För att öka uthålligheten vid aktivering av stående krigsförband i grundberedskap innehåller de stående förbanden även tidvis tjänstgörande personal, det vill säga reservofficerare (RO) och tidvis tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS/T).

Tabell 1 visar myndighetens planerade utveckling av den personella sammansättningen mot åren 2024, 2025, 2030 och 2033. Utvecklingen tar sin utgångspunkt i befintliga personalvolym, krigsförbandens kommande behov, planerade utbildningsvolym och andra produktionsförutsättningar.



Tabell 1: Planerad personaltillväxt mot åren 2024, 2025, 2030 och 2033 (avrundat till 100-tal)

Personalkategori	2024	2025	2030	2033
Yrkesofficerare (YO)	9 900	10 200	10 400	10 600
Kontinuerligt anställda gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS/K)	5 900	6 200	7 300	7 500
Civilanställda (CVAT)	10 400	10 700	11 100	11 100
Reservofficerare (RO)	3 200	3 500	4 500	4 500
Tidvis anställda gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS/T)	4 800	5 000	6 000	6 000
Värnpliktiga exkl. personalreserv	21 000	24 000	38 000	44 000
Hemvärnssoldater	24 500	25 000	25 000	25 000
Avtalspersonal övrigt ⁴⁶	400	500	2 000	2 000
Total personaltillgång exkl. personalreserv	80 100	85 100	104 300	110 700

I förhållande till den planering som förelåg i myndighetens budgetunderlag för 2022 sker både en tidigareläggning av tillväxten och en utökad personell tillväxt inom de flesta personalkategorier.⁴⁷ Ökningarna sker i samtliga försvarsgrenar och stridskrafter och är baserade på Försvarsmaktens kompletterande budgetunderlag för 2023. Myndigheten ser, inte minst till följd av omvärldsläget, ytterligare behov av personell tillväxt utöver det som återges i tabell 1 ovan, vilket beskrivs i bilaga 1.

För att möjliggöra den tillväxt myndigheten planerar för ser Försvarsmakten fortsatt behov av att stärka både attraktionskraften och förmågan att behålla medarbetare. Myndigheten arbetar därför med att stärka personalförsörjningen i konkurrens med andra arbetsgivare för att möjliggöra påbörjad tillväxt och tillsättande av tjänster i Nato. Försvarsmakten har genomfört en fördjupad analys utgående från flera olika perspektiv; ekonomiska förutsättningar, personell tillgänglighet i balans mellan arbete och fritid, rörlighet samt kompetensförsörjning. Med analysen som utgångspunkt har Försvarsmakten påbörjat, och fortsätter genomföra, särskilda satsningar inom personalområdet, varav några exemplifieras under avsnitt 2.8.3.

2.8.2. Utbildningsbehov

Den tillväxt Försvarsmakten planerar medför utökade utbildningsbehov av myndighetens militära personalkategorier. Avseende grundutbildningen uppgår, från 2024, den kortaste utbildningstiden till 9 månader och den längsta till 15

⁴⁶ Avser den personal med frivilligavtal som inte övergått till tjänstgöringsavtal i hemvärnsförband

⁴⁷ Undantaget är värnpliktiga exklusive personalreserv. Försvarsmakten fortsätter överse behovet i krigsorganisationen och kan därmed komma att uppdatera denna numerär, såväl som andra, i kommande budgetunderlag.



månader. Den längsta utbildningen är avsedd för blivande plutonsbefäl med en kravprofil motsvarande yrkes- och reservofficer. Antalet som utbildas i plutonsbefälskategorin kommer successivt att öka i syfte att krigsplacera dessa i mobiliseringsförbanden och för att bidra till officersförsörjningen.

Tabell 2: Mål för årligt inryckande till grundutbildning

	2023	2024	2025	2033
Grundutbildning av plutonsbefäl, gruppbefäl, soldater och sjömän	6 000	7 000	8000	8 000

Utöver de behov som följer av tillväxten i sig innebär ett svenskt Nato-medlemskap bemanning av Natos olika institutioner vilket i sin tur kan komma att påverka behovet avseende olika officersutbildningar. Vidare har Försvarsmaktens befälssystem⁴⁸ förändrats de senaste åren vilket också påverkar behovet av utbildning. Elevvolymerna i de olika befäls- och officersutbildningarna kan därför komma att behöva både öka och omfördelas mellan kategorier och kompetenser för att tillgodose myndighetens tillväxttakt och långsiktiga behov.

2.8.3. Särskilda kompetenser

Försvarsmaktens samtliga kompetenser är var och en förutsättningsskapande för den militära verksamheten. Försvarsmakten arbetar kontinuerligt med att utifrån identifierade behov identifiera bristkompetenser och vidta åtgärder. Brister vad avser yrkesofficerare har identifierats för bl.a. tekniska officerare i alla försvarsgrenar, logistikofficerare, försvarsingenjörer, flygförare samt ledningssystemofficerare. Som exempel på bristkompetenser bland civilanställda kan systemingenjörer, analytiker och IT-specialister nämnas. Det föreligger även ytterligare rekryteringsbehov av GSS/K⁴⁹ som bl.a. röjdykare och lastbilsförare.

För anställning av civila arbetar Försvarsmakten under 2023 till 2025 bl.a. med utökad introduktion både före anställning och vid påbörjad anställning. Syftet är att effektivisera mottagandet samt att motivera medarbetaren till ett långsiktigt engagemang i Försvarsmakten. Vidare är en modell för att stärka personal- och kompetensförsörjning vid centrala staber, skolor och centrum under framtagande. Modellen syftar till att stärka försörjningsbarheten över tid samt att åstadkomma försörjningsflöden genom successionsplanering av militär personal inom myndigheten som helhet.

Avseende flygförare har Försvarsmakten under en tid sett en negativ trend och har sedan arbetat för att öka förutsättningarna att attrahera och behålla flygförare. Arbetet har skett tillsammans med de fackliga parterna och med fokus på villkors-

⁴⁸ Inriktning för slutligt införande trebefälssystemet (FM2021-11022:1); Beslut Försvarsmaktens befälssystem (FM2022-11316:3).

⁴⁹ Gruppbefäl, soldater och sjömän med kontinuerlig tjänstgöring



och förmånsfrågor, utvecklings- och karriärmöjligheter samt möjligheten att kombinera arbete med fritid och familjeliv.

Försvarsmakten har beslutat om att öppna kompetensförsörjningsprogrammet för befattningarna flygingenjör i flygtjänst, flygläkare och flygspecialpsykolog för intern rekrytering. Detta är en åtgärd som skapar fler karriär- och utvecklingsvägar för bl.a. flygförare. Därutöver har beslut fattats om lokal byggnation som ska minska behovet av pendling till central stab och möjliggöra distansarbete på hemorten.

Identifierade åtgärder avseende flygförare bedöms ha en långsiktig effekt snarare än kortsiktig. Under 2024 och 2025 bedöms huvuddelen av åtgärderna vara genomförda och bidra till att begränsa antalet förtidsavgångna flygförare. Ur ett tillväxtperspektiv behöver flygutbildningens tidsomfång samt åldersstruktur och pensionsavgångar beaktas i bedömningen. Detta innebär att åtgärderna kan bidra till personell och kompetensbaserad tillväxt först bortom 2025.

Försvarsmakten kommer även att successivt omfördela och kompetensutveckla personal till bristområden samt göra särskilda satsningar mot nyckelkompetenser. Dessutom ser myndigheten fortsatt över möjligheter att nyttja militär och civil personal mer flexibelt där så är möjlig bl.a. med syftet att frigöra militär personal till militära uppgifter.

2.9. Materielförsörjning

Materielförsörjningen är en av flera förutsättningar i produktionen för att utveckla, nyttja och vidmakthålla operativ förmåga. Investeringar i materiel syftar till att producera efterfrågad försvarsförmåga. Materielförsörjningen styrs därför av utformningen och användningen av krigsorganisationen samt den verksamhet som bedrivs för att utbilda och öva personal.

En utmaning för Försvarsmakten, i innevarande och kommande försvarsbeslutsperiod, är leveranssäkerhet. Myndigheten har i tidigare budgetunderlag beskrivit hur kapaciteten hos olika aktörer i försörjningskedjan sannolikt kommer vara begränsande för i vilken takt myndigheten kan tillväxa avseende olika förmågor. Aktuell omvärldsutveckling har samtidigt medfört ökad konkurrens på världsmarknaden. Detta ger ett ökat behov av politiska beslut med korta ledtider i syfte att möjliggöra planerad investeringstakt, inklusive leveranser. Uteblivna politiska beslut kommer innebära att beslutad tillväxt kommer att försenas. Detta utvecklas närmare i avsnitt 5.1 Anpassningar till snabba förändringar i omvärldsutvecklingen.

Det är synnerligen angeläget att Försvarsmakten och Försvarets materielverk, för att undvika nedgång av nationell militär förmåga, snarast ges nödvändiga planeringsförutsättningar för ersättningsanskaffning av den materiel som överlämnats som gåva till Ukraina. Detta för att kunna genomföra erforderligt kravställningsarbete och realiserbara upphandlingar.



För att minska ledtiderna i materieförsörjningen genomför Försvarsmakten åtgärder bl.a. avseende myndighetens kravställningsarbete. Försvarets materielverk och levererande industri behöver också bidra till kortare ledtider, där finns den största utmaningen vid objekt med stora inslag av utveckling. En grundförutsättning för att beslutad tillväxt ska kunna genomföras i tid är att färdigutvecklad materiel utan nationella särkrav anskaffas i större omfattning. Ett kontinuerligt arbete pågår mellan Försvarsmakten och Försvarets materielverk i syfte att tydligt identifiera och åtgärda påverkande faktorer för att korta ner ledtiderna vid materielanskaffning.

Utöver att utveckla myndigheternas interna processer pågår arbete med att överse i vilken utsträckning det, inom ramen för gällande styrningar, går att tidigarelägga specifika materielobjekt. Arbetet syftar till att ge ökad operativ förmåga i närtid, föranlett av det försämrade omvärldsläget.

Sammantaget har arbetet med materieförsörjningen ett ökat fokus på att förkorta ledtider samt på att möjliggöra leveranser som ger operativ effekt i närtid. Detta uppnås genom att den för ändamålet effektivaste upphandlingsformen nyttjas.

Försvarets materielverk investerar i tillgångar som inte kommer ägas av Försvarsmakten vad avser test och evaluering (T&E) samt försvarets ägande vid industrin (FÅVI). Dessa investeringar ska finansieras av anslagsposten 1:3.1 *Leverantörsutgifter* och påverkar i förlängningen innehållet i Försvarsmaktens investeringsplan.

Särskilda redovisningar

Av förordningen om årsredovisning och budgetunderlag framgår att Försvarsmakten i budgetunderlaget ska redovisa uppgifter om myndighetens planerade investeringar. Tillkommande styrningar kring dessa redovisningar framgår av regleringsbrevet för 2023. Sammantaget lämnar Försvarsmakten följande redovisningar:

- Försvarsmaktens redovisning avseende verksamhetsinvesteringar framgår av underbilaga 4.1.
- Försvarsmaktens redovisningar avseende samhällsinvesteringar framgår av underbilaga 4.2–4.5 (H).
- Försvarsmaktens redovisning avseende hur myndigheten arbetar med vidmakthållande och underhåll för planerad respektive befintlig materiel för både krigs- och grundorganisationens behov framgår av underbilaga 4.6.
- Försvarsmaktens redovisning avseende objektsramar för stridsflyg- och undervattensområdet framgår av underbilaga 4.7.
- Försvarsmaktens redovisning avseende plan för objektsredovisningar framgår av underbilaga 4.8 (SK).
- Försvarsmaktens redovisning avseende bemyndiganderamar framgår av underbilaga 4.9.



- Försvarsmaktens redovisning av planering för åren 2024–2033 för när viktigare materiel tillförs krigsförbanden och hur den påverkar den planerade utvecklingen av krigsorganisationen framgår av underbilaga 3.1 (H).

2.10. Infrastrukturförsörjning

Försvarsmaktens infrastrukturförsörjning syftar till att tillgodose myndighetens behov av infrastruktur. Styrande är Försvarsmaktens krigsorganisation, hur den ska användas och produceras. Initialt i försvarsbeslutsperioden är tillgången till befintlig, funktionell och kostnadseffektiv infrastruktur gränssättande för försvarsmaktens tillväxt.

Planerad tillväxt medför omfattande behov av investeringar i infrastruktur för att realisera krigsorganisationen och uppnå operativ effekt. Detta innebär historiskt höga investeringsnivåer i infrastruktur för Försvarsmakten och Fortifikationsverket fram till 2030. Utöver behov föranledda av tillväxt tillkommer behov föranledda av ett ökat fokus på nationellt försvar och teknikutveckling. Dessa behov omfattar såväl nya som befintliga anläggningar.

Försvarsmaktens behov av infrastruktur kommer initialt tillgodoses med en kombination av byggnation inom det statliga beståndet, utökad förvärvsverksamhet, kortsiktiga externa införhyrningar och upprättande av tillfällig infrastruktur. Infrastrukturprocessen har långa ledtider för såväl projektering och byggnation som för att erhålla relevanta tillstånd.

Parallellt med Försvarsmaktens tillväxt ökar behovet av vidmakthållande av det befintliga fastighetsbeståndet. Fortifikationsverket, som förvaltande myndighet, har aviserat flera och omfattande utmaningar inom området. Utöver detta står både samhället och Försvarsmakten inför en teknikomsättning och modernisering av Försvarsmaktens tekniska materielsystem som kommer att få både direkt och indirekt effekt på infrastrukturområdet.

Försvarsmaktens hyreskostnader ökar på grund av högre energipriser och högre räntor för de lån som Fortifikationsverket har hos Riksgälden. Försvarsmakten överser energiförbrukningen i syftet att reducera kostnaderna och samtidigt bidra till samhällets reducerade energibelastning.

Försvarsmakten har, tillsammans med Fortifikationsverket och Försvarets materielverk, höjt ambitionerna avseende efterbehandling och sanering av förorenade områden, hållbart byggande, energieffektivisering, förnybara energikällor och energilagring. Myndigheterna vidtar också åtgärder i syfte att reducera ökade klimatrelaterade risker avseende markstabilitet, kapaciteten i vattenförsörjning, översvämningar och ökad havsnivå.



2.10.1. Pågående utvecklingsarbete

I syfte att skapa förutsättningar för tillväxt vidtar Försvarsmakten ett antal åtgärder, både inom myndigheten och i samverkan, framförallt med Fortifikationsverket och Försvarets materielverk.

I syfte att förkorta tidsåtgången vid tidiga skeden, planering, projektering och etablering har arbetet avseende olika former av standardisering intensifierats. Försvarsmakten och Fortifikationsverket har bl.a. utarbetat typförråd i olika storlekar och varianter som används vid beställning av förråd vid materielanskaffning. Det har också utarbetats standardiserade lösningar för teknisk bevakning för att påskynda anskaffningen av infrastruktur.

Försvarsmakten fortsätter arbetet med att säkerställa förrådsanskaffning för att möjliggöra materielanskaffning i enlighet med föreliggande inriktning och finansiering. För att, i största möjliga utsträckning, undvika att infrastruktur blir gränssättande för anskaffning av den krigsmateriel myndigheten hemställer om i bilaga 1 fortgår förberedelserna av infrastrukturella åtgärder. För befintliga anläggningar har Fortifikationsverket pekat på ett ökat behov av underhåll vilket har omhändertagits i föreliggande planering. Ytterligare ambitionshöjningar bedöms dock behöva genomföras inom ramen för en tillväxt mot två procent av BNP för att fullt ut omhänderta ökade operativa krav i befintlig infrastruktur.

Fortifikationsverket arbetar, med stöd av Försvarsmakten, med att utforma och förbättra en mer långsiktig och ändamålsenlig investeringsplan avseende både beställda och planerade investeringar. Tidigare plan omfattade enbart beställda investeringar på tre års sikt.

Försvarsmakten förstärker även infrastrukturkompetensen genom bl.a. nyrekrytering, men även via omstrukturering av och ökad utbildningsvolym vid Fortifikationsprogrammet på militärhögskolan Karlberg för utökad fortifikatorisk kompetens.

Särskild redovisning

Av förordningen om årsredovisning och budgetunderlag framgår att Försvarsmakten i sitt budgetunderlag ska lämna uppgifter om förväntade större förändringar i sitt lokalbehov. Försvarsmaktens redovisning framgår av Tabell 3 och 4.

Tabell 3 redovisar beslutade objekt, inklusive beställda, som myndigheten bedöms ges tillträde till i perioden 2024–2026 där kostnaden för Fortifikationsverkets investering överstiger 40 miljoner kronor och är sorterade utifrån investeringens storlek.



Tabell 4 redovisar planerade införhyrningar i lokaler genom annan fastighetsägare än Fortifikationsverket med en hyrespåverkan för Försvarsmakten på över fem miljoner kronor per år.

Försvarsmakten ser en ökning av förhyrningen av externa fastighetsägare, framför allt till följd av tidskritiska och specifika behov av lokaler. Det innebär långsiktigt risker för kostnadsökningar i samband med förlängning. Möjlighet till tidiga beslut reducerar behovet av tillfälliga lösningar i form av införhyrningar.

Tabell 3. Beslutade inklusive beställda större infrastrukturbeställningar med tillträde 2024-2026⁵⁰

Projektbeskrivning	Ort	Förband
Om- och nybyggnad stridsteknikfält och luftvärnshallar	Halmstad	Lv 6
NYBY/OMBY Hangarer	Karlsborg	K 3
Utökad kapacitet matsal	Solna	MHS K
Logistikbyggnad	Visby	P 18
Kasernförläggning P18	Visby	P 18
Markverkstad och kontrollhall	Linköping	FMTS
NYBY Inomhusträningsanläggning (ITA)	Umeå	SkyddC
Kasern för förläggning- och administrativa lokaler	Enköping	MRM
Infrastrukturåtgärder Cederlundsområdet Skredsvik	Göteborg	Amf 4
Infra etapp 2 Tofta	Visby	P 18
Utveckling av hamnområdet inom ÖHK	Karlskrona	MarinB
Militärrestaurang P18	Visby	P 18
Ersättningskontor Skånelängan	Revinge	P 7
OMBY Breddning öppning Flottans Skeppsbro ÖHK	Karlskrona	MarinB
Utbildningshall	Arvidsjaur	K 4
NYBY Lokaler för LedTek (FMTIS) mm	Umeå	FMTIS
Kallförråd	Boden	K 4
Infraåtgärder vid införandet av JAS 39E	Halmstad	FMTS
NYBY Huvudförläggning	Göteborg	Amf 4
OMBY uppställningsplatser för drivmedelsfordon	Skövde	TrängR
Grovspolanläggning P18	Visby	P 18
Lokalanpassning för Teke/Säkmat	Såtenäs	F 7
Uppställningsplatser med skärmtak	Enköping	LedR
NYBY Förråd 46.Hv-bat Björka	Revinge	MR S
Teknikhall	Kungsängen	FMTIS
Anpassning av 5 st. förråd	Revinge	P 7
Skärmtak fordon Granhammar	Kungsängen	LG
Etapp 3/ OMBY JAS-anpassning platta 3-4	Ronneby	F 17

⁵⁰ Nybyggnation (NYBY) samt ombyggnation (OMBY)



NYBY hangar för svävare	Haninge	Amf 1
Ny sjösättningsramp Lövlund	Haninge	Amf 1
OMBY By 518 kontorsarbetsplatser och förvaringsutrymme för personlig utrustning	Skövde	TrängR
OMBY utbildningsanordning för samband- och ledningsutbildning	Halmstad	Lv 6
OMBY Tekn bev tillträdesskydd (vakten ÖHK)	Karlskrona	MarinB
Huvudförråd dykmateriel Karlskrona	Karlskrona	MarinB
Ny vaktlokal	Kungsängen	LG
OMBY förvaring av IO EOD-mtrl (SWEDEC)	Eksjö	Swedec
Samlad kompaniförvaring/Amfbat	Haninge	Amf 1
NYBY anslutningsväg till Ränneslätt	Eksjö	Ing 2

Tabell 4 Större externa införhyrningar med tillträde under 2022-2024 för myndighetens behov

Ort	Beskrivning
Halmstad	Införhyrning av kadettboende för MHS H räkning
Halmstad	Införhyrning av lokal för LV6 räkning med anledning av MrLV
Stockholm	Införhyrning av lokal för flytt av grafisk produktion
Göteborg	Införhyrning av förråd för HV verksamhet inför etablering av Amf4
Stockholm	Utökning av enskild befintlig införhyrning för HKV behov.
Stockholm	Planerad införhyrning för Nationellt cybersäkerhetscentrum
Falun	Införhyrning för I13
Kristinehamn	Införhyrning inför etablering av A9
Sollefteå	Införhyrning för I21
Östersund	Utökad införhyrning på Frösön för FJK, I21.

3. Operativ bedömning

Regeringen beslutade den 17 december 2020 om mål för den operativa förmågan inom ramen för besluten om inriktning för Försvarsmakten 2021–2025⁵¹ samt om Försvarsmaktens operativa förmåga och försvarsplanering 2021–2025⁵².

Av regleringsbrevet för 2023 framgår att Försvarsmakten, i budgetunderlaget för 2024, ska redovisa myndighetens bedömning av hur den operativa förmågan kommer att utvecklas under perioden 2023–2030 utgående från regeringens mål. I redovisningen ska åren 2024 och 2025 särskilt belysas. Av redovisningen ska det även framgå eventuella avvikelser från den planerade utvecklingen av operativ förmåga 2021–2030 som framgick av budgetunderlaget för 2022 och orsakerna till dessa. Myndighetens redovisning framgår av underbilaga 3.2 (H). Bedömningen utgår från planeringen i denna bilaga.

⁵¹ Inriktning för Försvarsmakten 2021–2025, Fö2018/01425, 2020-12-17.

⁵² Försvarsmaktens operativa förmåga och inriktning för försvarsplanering 2021-2025, Fö2018/01425 Fö2019/00914 Fö2020/00006, 2020-12-17.



Övergripande bedöms den planering som ligger till grund för budgetunderlaget för 2024 medföra att Försvarsmakten kan uppfylla de operativa krav som regeringens beslut om mål för 2025 och 2030 innebär. Bedömningen är därmed att Försvarsmaktens förmåga att möta och bestrida ett väpnat angrepp ökar under perioden 2023–2030.

Till 2025 bedöms den samlade försvarsförmågan öka vad avser uthållighet och förmåga till gemensamma operationer med ökad ambitionsnivå. Till 2030 bedöms den samlade försvarsförmågan öka ytterligare vad avser uthållighet och förmåga till kraftsamlad strid med ökad ambitionsnivå i ytterligare riktningar.

Den operativa risken i perioden 2023–2030 består bl.a. av obalanser mellan verkansförband och stödfunktioner och begränsad uthållighet. Förutom tillväxten av den försvarsmaktsanknutna logistiska förmågan (främst lagerhållning, transport och teknisk tjänst) ställer det krav på stöd och utveckling av övriga totalförsvaret. Anpassning krävs även med anledning av kommande medlemskap i Nato.

För att på sikt kunna lösa Försvarsmaktens uppgifter med lägre operativa risker finns behov av fortsatt utveckling för att kunna möta kraven på en grundläggande försvarsförmåga.

Försvarsmakten vill understryka att den operativa bedömningen inte omhändertagit konsekvenserna av materiellt stöd till Ukraina, förändrad rysk förmåga till följd av det pågående kriget, eller ökad svensk operativ verksamhet (aktivt försvar). Förutsättningarna inom dessa områden är därutöver under förändring över tid. Under 2023 kommer ovan nämnda konsekvenser tydligare inarbetas i Försvarsmaktens underlag.



4. Förslag till finansiering

4.1. Förslag till anslagsfinansiering

Av Tabell 5 framgår Försvarsmaktens förslag till fördelning per anslag med utgångspunkt i regeringens budgetproposition för 2023 samt regeringens indikativa anslagsnivåer i regleringsbrevet för budgetåret 2023.

Tabell 5: Förslag till fördelning per anslag (mnkr, prisläge 2023)

Anslag	2022 Utfall	2023 Prognos ⁵³	2024 Plan	2025 Plan	2026 Plan	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Utgiftsområde 6									
1:1 ap.1 Förbandsverksamhet och beredskap	27 411	30 788	32 181	34 070	34 571	35 313	35 510	35 960	36 332
1:1 ap.2 Statlig ålderspensionsavgift	125	127	149	170	180	180	180	180	180
1:1 ap.3 Vidmakthållande av materiel och anläggningar ⁵⁴	17 663	19 479	19 403	19 451	19 499	19 547	19 595	19 643	19 696
1:1 ap.4 Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten ⁵⁵	1 323	1 409	1 526	1 614	1 716	1 716	1 716	1 716	1 716
SUMMA anslag 1:1	46 522	51 803	53 259	55 305	55 966	56 756	57 001	57 499	57 924
1:2 ap.1 Försvarsmaktens väpnade insatser internationellt samt Athena	945	750	750	750	750	750	750	750	750
1:2 ap.2 Försvarsmaktens övriga insatser internationellt	378	752	752	752	752	752	752	752	752
SUMMA anslag 1:2	1 323	1 502	1 502	1 502	1 502	1 502	1 502	1 502	1 502
1:3 ap.2 Anskaffning av materiel och anläggningar	6 237	5 317	7 489	7 728	6 766	5 814	5 680	5 693	5 714
SUMMA anslag 1:3	6 237	5 317	7 489	7 728	6 766	5 814	5 680	5 693	5 714
1:4 ap.1 Forskning och teknikutveckling	822	952	1 015	1 092	1 092	1 092	1 092	1 092	1 092
SUMMA anslag 1:4	822	952	1 015	1 092	1 092	1 092	1 092	1 092	1 092
Utgiftsområde 5									
UO5 1:2 ap.1 Försvarsmakten	47	69	69	69	69	69	69	69	69
SUMMA anslag 1:2	47	69	69	69	69	69	69	69	69
SUMMA	54 952	59 643	63 334	65 696	65 395	65 233	65 344	65 855	66 301

⁵³ Inkluderar ej effekter av utfall 2022. Inkluderar Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Försvarsmakten, Fö2023/00333 (delvis).

⁵⁴ Inkluderar ej Försvarsmaktens hemställan om överföring 2023 från 1:1.3 till 1:3 om 743 mnkr.

⁵⁵ Ytterligare information kring militära underrättelse- och säkerhetstjänsten framgår av Must budgetunderlag, referens KH123/168.



Anslag 1:3.1 *Leverantörsutgifter* disponeras av Försvarets materielverk men Försvarsmakten ansvarar för att utforma förslag till investeringsplan. Försvarsmakten har för perioden 2023–2030 utgått från en ekonomisk tilldelning enligt tabell 6 för den aktuella anslagsposten.

Tabell 6 Anslagspost 1:3.1 Leverantörsutgifter (mnkr, prisläge 2022)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1:3 ap.1 <i>Leverantörsutgifter</i>	23 970	32 202	35 250	30 111	27 778	26 473	24 975	24 212

4.2. Överväganden kring anslagsfördelning

Av Försvarsmaktens regleringsbrev för 2023 framgår ekonomisk ram med indikativa anslagsnivåer för åren 2023–2032 i prisläge 2023. Enligt de ekonomiska planeringsramarna ökar summan av anslagen 1:1 – 1:4 från 82 miljarder kronor till 101 miljarder kronor 2025. Efter det avtar anslagsnivåerna successivt till en nivå motsvarande ca 89 miljarder kronor 2031. Av avsnitt 4.2.1 framgår förslag på överföringar inom ramen för de indikativa anslagsramar som framgår av bilaga 2 till regleringsbrevet för 2023. Tabellerna 5 och 6 har anpassats till myndighetens bedömning av lämplig fördelning.

Utöver detta beskrivs i avsnitten 4.2.2 och 4.2.3 framgår förslag på ekonomiska tillskott för att finansiera verksamhet som regeringen beslutat ska genomföras. Dessa förslag har inte inkluderats i tabellerna 5 och 6.

I bilaga 1 framgår förslag på en anslagsfinansiering inom ramen för politisk målsättning om att försvarsutgifterna ska motsvara lägst två procent av BNP.

4.2.1. Balanserad ambition inom givna planeringsramar

Försvarsmakten har konstaterat att de ekonomiska nivåer regeringen tilldelat i regleringsbrevet för 2023 inte motsvarar myndighetens förslag i det kompletterande budgetunderlaget för 2023. Dels innebär regeringens beslut en lägre nivå för anslagen 1:1-1:4 i sin helhet, dels föreligger en obalans i fördelningen mellan disponibla anslag. Försvarsmakten har den 27 januari 2023 hemställt om att regeringen beslutar om förändringar under 2023 samt förändrade planeringsramar för påföljande planeringsperiod.⁵⁶

Utgångspunkt för förslaget till anslagsfinansiering i tabell 5 är de indikativa planeringsramar som framgår av bilaga 2 till regleringsbrevet för 2023. Inom dessa ekonomiska planeringsramar, föreslår Försvarsmakten en omfördelning mellan anslag 2024–2030 enligt Tabell 7. Förslaget nedan skiljer sig från hemställan om tidigare beslut då det inte inkluderar äskande om ekonomiska

⁵⁶ Hemställan om tidiga beslut utifrån förändrade planeringsförutsättningar, FM2022-10372:7, 2023-01-27.



tillskott. Fördelningen utgår från att samtlig verksamhet som inkluderats i den politiska överenskommelsen från den 16 mars 2022 ska genomföras.

Tabell 7: Anslagsförändring (mnkr, prisläge 2023)

Anslag	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1:1	0	-532	-646	-819	-830	-781	-864
1:3	0	532	646	819	830	781	864
SUMMA	0	0	0	0	0	0	0

4.2.2. Ersättningsanskaffning Ukraina

Ersättningsanskaffning för den materiel som överlåts till Ukraina⁵⁷ kommer medföra kostnader under flera år. Ekonomiska tillskott har dock enbart beslutats för 2023. Detta innebär att myndigheten under innevarande år enbart kan besluta om en ersättningsanskaffning under förutsättning att andra investeringar nedprioriteras. Försvarsmakten har tidigare redovisat följande kostnadsbedömningar till regeringen.⁵⁸

Tabell 8: Förslag på utökad ekonomi (mnkr, prisläge 2023)

Anslagspost	2024	2025	2026
1:3.1	2 447	1 710	1 152
1:3.2	25	57	194
SUMMA	5 309	1 767	1 346

Bedömningen av den totala kostnadsbilden för ersättningsanskaffning kvarstår. Ju senare beställning kan göras, desto senare större riskerar förmågenedgången att bli och anslagsutfallet senareläggs. Om myndigheten inte ges nödvändiga planeringsförutsättningar kommer Försvarsmaktens förmåga nedgå jämfört med bedömningen i Försvarsmaktens kompletterande budgetunderlag för 2023.

4.2.3. Nationellt cybersäkerhetscenter

I totalförsvarspropositionen för 2021–2025 aviserade regeringen att 120 miljoner kronor 2024 samt 150 miljoner kronor fr.o.m. 2025 skulle avsättas för finansiering av det nationella cybersäkerhetscentrat. Försvarsmakten har samverkat med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Säkerhetspolisen, Polismyndigheten och Post- och telestyrelsen kring finansieringen av det nationella cybersäkerhetscentret. Myndigheterna som ingår i samverkan bedömer att de aviserade nivåerna är tillräckliga för att finansiera det gemensamma cybersäkerhetscentrat.

⁵⁷ Extra ändringsbudget för 2023 – Stöd till Ukraina samt åtgärder riktade till företag och hushåll till följd av höga energipriser, prop. 2022/23:52

⁵⁸ FM2022-6326:8 Försvarsmaktens redovisning av uppdrag om fortsatt stöd till Ukraina, 2022-10-25



Inom ramen för den aviserade utökningen av finansiering föreslår Försvarsmakten att anslagsposten 1:1.1 *Förbandsverksamhet och beredskap* utökas med 15 miljoner kronor 2024, dvs. en utökning från 10 miljoner kronor till 25 miljoner kronor.

I den myndighetsgemensamma överenskommelsen för cybersäkerhetscentret har Försvarsmakten åtagit sig ansvaret för lokaler samt it-system som hanterar säkerhetsskyddsklassad information. Fortsatt beredning sker av vilka kostnader detta kommer medföra för Försvarsmakten, framförallt vad avser lokalkostnader för centret. Försvarsmaktens bedömer dock att de kostnader som åligger myndigheten kommer att överstiga ovanstående belopp. Vid behov kommer Försvarsmakten därmed fakturera överstigande kostnader gentemot övriga myndigheter i samarbetet.

4.3. Avgifter och andra inkomster

Försvarsmaktens avgiftsbemyndigande styrs i huvudsak genom förordningen med instruktion för Försvarsmakten. Av de årliga regleringsbrev framgår även en beräknad budget för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras. Därutöver har ytterligare ekonomi tillförts statsflyget med anledning av Sveriges ordförandeskap i Europeiska unionens råd.

Nedan redovisas myndighetens prognos för avgifter och andra inkomster enligt indelningen i regleringsbrevet för 2023.

Tabell 9: Avgiftsintäkter i uppdragsverksamheten

[tkr, pl23]	2022	2023		2024		2025		2026	
	Intäkter	Prognos		Plan		Plan		Plan	
		Intäkt	Kostn	Intäkt	Kostn	Intäkt	Kostn	Intäkt	Kostn
Försvarslogistik och verkstadverksamhet	366 594	325 000	325 000	325 000	325 000	325 000	325 000	325 000	325 000
Transportverksamhet	14 059	85 000	85 000	85 000	85 000	85 000	85 000	85 000	85 000
Statsflyget	7 608	7 000	71 000 ⁵⁹	7 000	51 000	7 000	51 000	7 000	51 000
Övning och Utbildning	749 707	760 000	760 000	760 000	760 000	760 000	760 000	760 000	760 000
Stöd till civil verksamhet	4 209	4 000	5 000	4 000	5 000	4 000	5 000	4 000	5 000
Övrig uppdragsverksamhet	5 962	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500
Summa	1 148 139	1 186 500	1 251 500	1 186 500	1 231 500	1 186 500	1 231 500	1 186 500	1 231 500

⁵⁹ Regeringsbeslut 1:9 Uppdrag till Försvarsmakten att tillfälligt utöka statsflygets verksamhet, 2022-12-22

**Tabell 10: Avgiftsintäkter enligt 4 § avgiftsförordningen (1992:191)**

[tkr, pl23]	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Plan	2025 Plan	2026 Plan
4 § avgiftsintäkter	238 973	167 000	167 000	167 000	167 000

Tabell 11: Belastande avgifter i offentligrättslig verksamhet som Försvarsmakten disponerar

[tkr, pl23]	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Plan	2025 Plan	2026 Plan
15 § avgiftsinkomster	34	35	35	35	35

Tabell 12: Intäkter som redovisas mot inkomsttitel

[tkr, pl23]	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Plan	2025 Plan	2026 Plan
Återbetalning FN 1425	59 888	30 000	0	0	0

Tabell 13: Intäkter av övriga ersättningar

[tkr, pl23]	2022 Utfall	2023 Prognos	2024 Plan	2025 Plan	2026 Plan
Royalties, viten m.m.	7 392	5 000	5 000	5 000	5 000
Övertalig materiel	20 937	10 000	10 000	10 000	10 000
Summa	28 329	15 000	15 000	15 000	15 000

4.4. Övrig finansiell styrning

4.4.1. Räntekontokredit

Behovet av räntekontokredit bedöms öka i takt med att Försvarsmaktens anslag successivt ökar. Försvarsmakten föreslår att räntekontokrediten 2024 uppgår till 2 500 miljoner kronor.

4.4.2. Anslagssparande och anslagskredit

Anslagskrediten för 2024 för anslagspost 1:1.1 *Förbandsverksamhet och beredskap*, 1:1.3 *Vidmakthållande av materiel och anläggningar* samt anslagsposten 1:3.2 *Anskaffning av materiel och anläggningar* föreslås uppgå till tio procent. Detta överensstämmer med det anslagskredit som beviljats för budgetåret 2023. Därutöver föreslås att eventuellt anslagssparande på dessa anslag får disponeras i sin helhet.



Tabell 14: Förslag villkor anslagssparande och anslagskredit

Anslagspost	Anslagssparande	Anslagskredit
1:1.1 Förbandsverksamhet och beredskap	Allt	10%
1:1.3 Vidmakthållande av materiel och anläggningar	Allt	10%
1:3.2 Anskaffning av materiel och anläggningar	Allt	10%

I likhet med vad som tidigare framförts bedöms förslagen rörande utökat anslagssparande och anslagskredit vara förutsättningsskapande ramvillkor för myndighetens utveckling av grund- och krigsorganisationen samt de investeringar som riksdag och regering beslutar om. Särskilt angeläget är det att regeringen medger detta under de närmsta årens stora tillväxt mot två procent av BNP. Se vidare i avsnitt 5.1 vad avser behov av översyn av den finansiella styrningen inom ramen för administrativ beredskap.

4.4.3. Låneram för verksamhetsinvesteringar

Låneramen för 2024 föreslås till 2,2 miljoner kronor. Av underbilaga 4.1 framgår Försvarsmaktens förslag rörande verksamhetsinvesteringar.

4.4.4. Bemyndiganderamar

Försvarsmakten föreslår att regeringen beslutar om att bemyndiganderamen för anslagsposten 1:1.3 *Vidmakthållande av materiel och anläggningar* uppgår till 31 000 miljoner kronor 2024 och att bemyndiganderamen för 1:3.2 *Anskaffning av materiel och anläggningar* uppgår till 15 000 miljoner kronor. Ytterligare detaljer kring myndighetens behov av bemyndiganden för att ingå åtaganden framgår av underbilaga 4.9.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2023 bemyndiganden som var lägre än de som myndigheten föreslagit. Försvarsmakten har den 27 januari 2023 hemställt om att regeringen höjer bemyndiganderamarna för 2023.

Mot bakgrund av ovanstående vill Försvarsmakten betona att förslagen rörande bemyndiganderam baseras på en investeringsplan som beräknats i prisläge 2023. Försvarsmakten har inte kännedom kring vilken prisutveckling som kommer föreligga fram till den 31 december 2024 som är det datum då bemyndiganderamen ska innehållas. Därav krävs en viss marginal mellan myndighetens beräknade bemyndigandebehov, i prisläge 2023, samt regeringens beslut om bemyndiganderam. Om en marginal ej medges kommer en hög prisutveckling, som nu är fallet, medföra att myndigheten behöver begränsa sina investeringar.

Försvarsmakten förväntas växa i både förmåga och volym under en begränsad tidsperiod. Detta kräver i sin tur att regeringen medger utökade möjligheter för Försvarsmakten och Försvarets materielverk att ingå ekonomiska åtaganden, som



inte i alla fall kommer vara kända när budgetunderlaget lämnas in.⁶⁰ Det är rimligt att förvänta sig att myndigheterna gör väl underbyggda bedömningar som grund för regeringens och riksdagens beslut om att medge möjligheter att ingå ekonomiska åtaganden. Inom ramen för detta bör differensen mellan beviljad ram och myndigheternas nyttjande inte vara alltför stor. Det är dock olämpligt att målsättningen att minska differensen överordnas det militära försvarets behov av flexibilitet för att möjliggöra en snabb anpassning under ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge. Se vidare i avsnitt 5.1.

5. Förslag till förändrad styrning

Aktuell omvärldsutveckling innebär att en rad beslut på politisk och militärstrategisk nivå behöver fattas under en, relativt sett, kort tid. Ambitioner inom olika områden behöver kontinuerligt vägas mot varandra baserat på behov här och nu och bedömda behov i framtiden. De beslut som fattas nu kommer förändra förutsättningarna för försvaret av Sverige under en lång tid.

I överbefälhavarens råd den 31 oktober 2022 redovisades att styrning och uppföljning av försvaret fortsatt bör utvecklas dels för att anpassas ur ett beredskapsperspektiv, dels för att anpassas ur ett tillväxtperspektiv. Utöver detta kommer ett medlemskap i Nato kräva genomgripande anpassningar av arbetssätt. Åtgärder för att ge bättre förutsättningar inom dessa områden kommer att prägla myndighetens utvecklingsarbete under överskådlig tid.

Försvarsmaktens uppfattning är att aktuellt omvärldsläge innebär att riksdagens och regeringens beslutsfattande bör fokuseras på centrala strategiska vägvalsfrågor. Av detta följer att ytterligare delegering av beslutsmandat bör prövas inom flera områden för att säkerställa att rätt beslut fattas på rätt nivå. I den utsträckning det inte bedöms vara lämpligt att delegera beslutsmandat bör åtgärder vidtas för en snabb och effektiv beredning. Detta förhållande gäller även inom myndigheten.

Försvarsmakten ska ta ansvar för att göra de anpassningar i verksamheten som myndigheten, självständigt eller i samverkan med övriga försvarsmyndigheter, har rådighet över. Det är även centralt att myndigheterna fullt ut tar ansvar för att bereda nödvändiga beslutsunderlag för regeringen, dvs. inte bara i de fall där regeringen har gett myndigheten i uppdrag att inkomma med underlag. Myndigheterna ska även ta ansvar för att utforma en uppföljning som tillfredsställer regeringens informationsbehov.

⁶⁰ Budgetunderlaget ska lämnas senast den 1 mars och förslaget om bemyndiganderam avser en tidpunkt 22 månader senare, dvs 31 december påföljande budgetår.



5.1. Anpassning till snabba förändringar

Det senaste årets händelseutveckling har inneburit ett antal beslut om utökade ramar och justerade finansiella villkor där beredningsprocessen inte varit konsekvent. Behovet av kontroll, riskhantering och gemensam lägesbild är lika eller än mer central i ett osäkert omvärldsläge. Försvarsmakten ser dels över intern hantering men anser även att befintliga statliga ramverk inte fullt ut är ändamålsenliga i rådande omvärldsläge och därmed är en risk när ett ytterligare försämrat omvärldsläge inte kan uteslutas. I syfte att säkerställa finansiell kontroll och god hushållning i hela konfliktskalan föreslår Försvarsmakten att regeringen snarast initierar en översyn av aktuell styrning, framför allt vad avser den finansiella styrningen. Detta inom ramen för en administrativ beredskap för att hantera hela konfliktskalan.

Begränsningar som följer av aktuellt budgetregelverk har särskilt tydliggjorts av det senaste årets politiska beslut om stöd till Ukraina. I enlighet med fattade beslut har Försvarsmakten under 2022 och 2023 överlämnat betydande kvantiteter av krigsmateriel och beredskapsvaror till Ukraina. För att undvika nedgång i förmågan till nationellt försvar krävs ersättningsanskaffning av motsvarande krigsmateriel och beredskapsvaror. Försvarsmakten har påtalat att det i de flesta fall inte är möjligt att genomföra en ersättningsanskaffning som leder till ekonomiskt utfall under samma budgetår som beslutet fattas.

Fattade politiska beslut omfattar dock enbart ekonomiska tillskott för ersättningsanskaffning under det aktuella budgetåret. Vid avsaknad av inriktning kring anslagstilldelning under påföljande budgetår krävs att Försvarsmakten, för att kunna genomföra ersättningsanskaffning, behöver avbryta eller senarelägga redan planerade investeringar. Myndighetens möjligheter att omprioritera kan begränsas av redan ingångna beställningar och avtal med leverantörer.

Regeringens styrning av investeringar bygger vidare på att Försvarsmakten behöver hemställa om bemyndigande för att få genomföra enskilda investeringar. Trots att behovet av ersättningsanskaffning är en effekt av fattade politiska beslut finns inga undantag beslutade vad avser krav på hemställan från myndigheten för att få anskaffa krigsmateriel. Det innebär att Försvarsmakten, efter omplanering av investeringsplanen, måste hemställa till regeringen för att få genomföra den aktuella ersättningsanskaffningen.

Ovanstående behov av hantering kan till del gå emot regeringens styrning i regleringsbrevet för 2023 vad avser planering i enlighet med avdelad ekonomi. Skrivningarna har syftat till att Försvarsmakten ska arbeta utifrån principen design-to-cost samt att anskaffning av materiel måste anpassas efter tillgängliga medel samt att det ska ske inom ramen för berörd verksamhet. Försvarsmakten bedömer att denna styrning sannolikt inte fullt ut kan följas då myndigheten sannolikt behöver nedprioritera verksamhet och investeringar för att genomföra ersättningsanskaffning. Myndigheten måste därmed ges mandat att pröva all verksamhet utifrån behovet av att upprätthålla nationellt försvar.



Att styrningen behöver utformas för att skapa bästa möjliga förutsättningar för att upprätthålla operativ förmåga måste vara prioriterat i rådande omvärldsläge. Stor del av aktuell styrning är dock utformad för att i första hand säkerställa kostnadskontroll och effektivitet. Försvarsmakten förordar att regeringen omedelbart initierar en översyn av vilka finansiella regelverk som ska vara gällande t.ex. vid snabba omvärldsförändringar eller behov av snabb förmågeuppbyggnad. I avvaktan på en sådan översyn bör regeringen nyttja det handlingsutrymme som gällande regelverk medger bl.a. för anslagssparande, anslagskredit, bemyndiganderam och låneram.

5.2. Styrning och uppföljning av tillväxt

I likhet med vad regeringen angav i totalförsvarspropositionen för 2021–2025 så kommer återuppbyggnad av militär förmåga kräva stora ekonomiska resurser och det kommer ta lång tid. Det finns en påtaglig fördröjning från att beslut om inriktning fattas och resurser tillförs till dess att den beslutade förmågan uppnås. Med utgångspunkt i rådande osäkerheter och avsaknad av erfarenhetsvärden har Försvarsmakten kontinuerligt påpekat att planering under tillväxt behöver vara iterativ. Både till följd av att det uppstår produktionsbegränsningar som inte kunnat förutses samt att Försvarsmakten bedömer att olika uppgifter kan lösas på annat sätt.

Osäkerheterna i planeringen har ökat påtagligt till följd av händelseutvecklingen under 2022, föranlett av inre såväl som av yttre faktorer. Om Försvarsmakten ska kunna genomföra tillväxt mot en ekonomisk nivå motsvarande två procent av BNP skärps behovet ytterligare av att regeringen säkerställer att myndigheten har tillräckliga mandat att hantera justeringar i planeringen. Försvarsmakten vill bl.a. framhålla vikten av att regeringen även framgent fattar beslut om mål för den operativa förmågan i enlighet med den målstyrning som införts sedan 2021.

Fördröjningen mellan beslut och resultat innebär även att Försvarsmakten i den årliga resultatredovisningen behöver komplettera redovisningen av operativ förmåga med redovisningar kring hur långt myndigheten har nått i produktionen av förmåga. Det är Försvarsmaktens ansvar att utforma en resultatredovisning som kan utgöra ett underlag för regeringens bedömning av myndighetens resultat.⁶¹ Inom ramen för pågående processöversyn inom myndigheten utvecklas bl.a. uppföljningsprocessen. I samband med detta bör överväganden ske kring hur uppföljning av tillväxt säkerställs på bästa sätt. En sådan utveckling behöver ske i dialog med regeringen för att säkerställa att samtliga informationsbehov omhändertas.

Försvarsmakten konstaterar att fokus i regeringens resultatuppföljning enligt regleringsbrevet för 2023 ligger på avvikelser från den planering myndigheten redovisade i början av 2021. En resultatredovisning i enlighet med dessa krav

⁶¹ I enlighet med 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.



kommer därav framförallt att beskriva avvikelser mot en planering som är irrelevant till följd av omvärldsutvecklingen, genomförda satsningar på stärkt förmåga samt stöd till Ukraina. Ett utvecklingsarbete bör genomföras så att fokus i uppföljningen av myndigheten ligger på de resultat som åstadkoms i ett läge där Försvarsmaktens förmåga till anpassning och upprätthållande av beredskap prövas i realiteten.

5.3. Organisatorisk styrning

Riksdag och regering beslutar om en inriktning av krigsorganisationen samt utformning av grundorganisationen. Försvarsmakten kan konstatera att detta utgör ett avsteg från myndighetsstyrning i staten där regeringen i de flesta fall delegerar organisationsansvaret i sin helhet, eller till största del, till myndighetsledningen.

Försvarsmaktens uppfattning är att den kvalitativa styrningen avseende operativ förmåga bör kompletteras med en kvantitativ styrning som grund för dimensionering. Försvarsmaktens krigsorganisation är och förblir en lämplig nivå för den kvantitativa styrningen. Vad avser ingående komponenter för att samlat bygga krigsorganisationen bör kvantitativ styrning undvikas. I sammanhanget ska det samtidigt framföras att styrningen av krigsorganisationen bör fokuseras på större förband. I det fall det finns särskilda funktioner som bör prioriteras bör detta i första hand återspeglas inom ramen för de förmågekrav som formuleras. Exempel på detta är den nu gällande styrningen kring att Försvarsmakten ska organisera ett CBRN-kompani. Det bör även, i regeringens styrning, tydliggöras att myndigheten har mandat att ändra benämningar på enskilda förband.

Vad avser gällande styrning av grundorganisationen där det krävs riksdagsbeslut för att genomföra t.ex. ett namnbyte, kan Försvarsmakten konstatera att det medför att ledtiderna för att genomföra organisationsförändringar förlängs avsevärt. Under perioder där myndigheten varken ska tillväxa eller reduceras medför det inga större hinder för att bedriva och utveckla verksamheten. Försvarsmakten anser att delegeringen mellan olika beslutsnivåer prövas med utgångspunkt att detaljnivån i statsmakternas styrning bör minska avsevärt. En sådan förändring skulle möjliggöra ett högre tempo och flexibilitet knutet till tillväxt, Nato-inträde och den pågående utvecklingen av Högkvarteret där bland annat etableringen av ett lednings- och ett logistikkommando utreds.

5.4. Samhällsinvesteringar

Med samhällsinvesteringar avses sådana investeringar som huvudsakligen finansieras med anslag enligt 2 kap. 4 eller 6 §§ kapitalförsörjningsförordningen (2011:210) eller med särskild kredit i Riksgäldskontoret (övrig kreditram enligt 7 kap. 6 § budgetlagen (2011:203)). Riksdagen beslutar om dessa investeringar i särskild ordning. Försvarsmaktens operativa förmåga är beroende av samhällsinvesteringar i krigsmateriel samt infrastruktur.



I likhet med vad som tidigare beskrivits har processerna för Försvarsmaktens investeringar i krigsmateriel genomgått stora förändringar under de senaste åren. Myndigheten bedömer att detta sammantaget bidragit till en mer ordnad process med bättre förutsättningar för beslutsfattande på olika nivåer. Det är samtidigt ett faktum att styrningen av samhällsinvesteringar i infrastruktur för försvarets behov inte har omfattats av utvecklingsarbete i samma utsträckning. Det är av stor vikt att utveckling av infrastruktur tidsmässigt samordnas med anskaffning av materiel och personalförsörjning.

5.4.1. Beslutsmandat avseende investeringar

I styrningen av Försvarsmakten anges att myndigheten ska hemställa om investeringar som medför ekonomiska åtaganden över 200 miljoner kronor, eller i övrigt medför förändringar av större betydelse för krigsorganisationens utveckling, påverkar regeringen handlingsfrihet, påverkar Sveriges relationer till andra nationer, eller är av särskild betydelse.

Försvarsmakten konstaterar att kriteriet gällande objektens ekonomiska omfattning, dvs. 200 miljoner kronor, nominellt inte ändrats sedan regleringsbrevet för 2013. Beloppet har därmed inte justerats till följd av prisutvecklingen under de senaste tio åren och av detta följer att det årligen blir en allt större andel av objekten i investeringsplanen som behöver underställas regeringens beslutsfattande.

Parallellt ökar antalet investeringar på grund av den beslutade uppbyggnaden av förmåga. Antalet materielobjekt som ska underställas regeringens beslutsfattande påverkas därmed både av att beloppsgränsen inte höjs i takt med prisutveckling samt av beslutad tillväxt.

Med utgångspunkt i ovanstående föreslår Försvarsmakten att regeringen höjer beloppsgränsen till 1 000 miljoner kronor. En höjning av beloppsgränsen skulle medföra att regeringens beslutsfattande i första hand krävs för ekonomiskt stora och strategiskt viktiga materielinvesteringar. Utöver detta föreslår Försvarsmakten att anskaffning, syftande till att öka lagernivåer av beredskapsvaror, helt undantas från kravet på regeringsbeslut. Försvarsmakten föreslår även att ersättningsanskaffning av materiel som skänkts till Ukraina undantas från krav från regeringsbeslut.

Övriga kriterier föreslås kvarstå för att säkerställa att objekt som underskrider 1 000 miljoner kronor, men som är av större betydelse, underställs regeringens beslutsfattande.

5.4.2. Infrastruktur

I syfte att reducera risker och skapa förutsättningar för att realisera kravet på tillväxt vidtar Försvarsmakten ett antal åtgärder, både inom myndigheten och i samverkan med Fortifikationsverket. Vidare är infrastruktur-försörjningen beroende av tidiga beslut för att realisera tillväxt tidigt i perioden. Myndigheterna



kan dock inte påverka samtliga förutsättningsskapande åtgärder. Myndigheterna har därför gemensamt lämnat förslag på utveckling i regeringens styrning av infrastrukturområdet.

Försvarsmakten vidhåller tidigare lämnade förslag enligt följande;

- Att styrningen av anskaffning av infrastruktur för totalförsvarsändamål likriktas med styrningen för materielanskaffning både i syfte att uppnå en mer synkroniserad försörjningsprocess för Försvarsmaktens behov men också möjliggöra justeringar i regelverket kring beslut om investeringar.
- Att utreda en reduktion eller att avskaffa regeringens avkastningskrav på Fortifikationsverket. Utformningen av avkastningskravet medför, tillsammans med ränteutvecklingen för lån i Riksgälden, en betydande planeringsosäkerhet i finansieringen av tillkommande infrastruktur.
- Att regeringen prövar finansieringsmodellen för fortifikatorisk utveckling, vars syfte är att tillgodose hela totalförsvarets behov. Detta bör ske parallellt med Försvarsmaktens och Fortifikationsverkets ökade satsningar på utveckling av skyddsteknik, kompetensförsörjning inom området och en utvecklad testanläggning för ändamålet.
- Att regeringens styrning av Fortifikationsverket avseende affärsmässighet och tillåten marginal i samband med förvärv överses. Fortifikationsverkets möjligheter att idag förvärva fastigheter över marknadspris är begränsad. Politiska beslut kring etablering och tillväxt har i det senaste försvarsbeslutet skett utan föregående beredning av möjlig anskaffning av mark eller byggnader. I de fall där prisbilden hamnar över rådande lokalt marknadspris och tillåten marginal krävs beslut om bemyndigande från politisk nivå. Detta försvårar och försenar möjligheterna att uppnå erforderlig operativ effekt.
- Att regeringen, i första hand av rådighetsskäl, säkerställer att försvarsfastigheter primärt ägs av Fortifikationsverket. Ett sådant ställningstagande innebär bl.a. att statliga fastigheter, som nyttjas i första hand för försvarsändamål, bör överföras från andra statliga myndigheter och bolag till Fortifikationsverket. Dyliga åtgärder bedöms även bidra till stabilare planeringsförutsättningar för Försvarsmakten.

5.5. Anslagstilldelning

Försvarsmakten har prövat tre olika modeller för anslagstilldelning samt vad dessa skulle innebära för myndighetens möjligheter att bedriva verksamhet.

1. Anslagstilldelningen för militära utgifter påföljande budgetår dimensioneras utifrån regeringens prognos av BNP, vid tillfället då budgetpropositionen lämnas till riksdagen.



2. Anslagstilldelningen för militära utgifter påföljande budgetår dimensioneras utifrån ett glidande medelvärde av BNP-utveckling i fast prisläge. Omräkning sker utifrån fastställt index för att kompensera för prisutveckling.
3. Anslagstilldelning för militära utgifter i fast prisläge fastställs i samband med försvarsbeslut genom tioåriga ekonomiska planeringsramar. Omräkning sker utifrån fastställt index för att kompensera för prisutveckling.

Den första modellen överensstämmer med den metod för anslagstilldelning som tillämpas för biståndsramen inom utgiftsområde 7 *Internationellt bistånd*. Den sista modellen överensstämmer med den styrning som tillämpats för Försvarsmakten sedan 2021, dock med skillnaden att tillskotten under perioden 2021–2025 har tillförts i löpande prisläge. Anslagstilldelning baserat på glidande medelvärde tillämpas ej på statsbudgeten idag.

Karaktären på Försvarsmaktens verksamhet innebär omfattande ekonomiska bindningar. Motsvarande förhållande föreligger inom övriga försvarsmyndigheters verksamhet. Inom ramen för investeringar i försvarsmateriel begär Försvarsmakten och Försvarets materielverk årligen bemyndiganderamar för att ingå ekonomiska åtaganden. Men även inom förbandsverksamheten finns ekonomiska bindningar, bl.a. löner och hyreskontrakt.⁶²

Sammantaget innebär detta att Försvarsmaktens möjligheter att snabbt öka respektive minska sin verksamhetsvolym och samtidigt bedriva verksamheten på ett effektivt sätt är mycket begränsade. En osäker anslagstilldelning i det långa tidsperspektivet skulle därmed behöva hanteras genom att Försvarsmakten utgår från en betydligt lägre tillväxt än erfarenhetsvärdena indikerar. Politiska beslut om utökad finansiell flexibilitet, t.ex. utökade möjligheter till anslagssparande och anslagskredit, skulle till del kunna minska myndighetens behov av säkerhetsmarginaler, men inte eliminera behovet helt.

Försvarsmakten vill därför avråda från att anslagstilldelning sker utifrån BNP-prognos även om detta bedöms vara den modell som, på årlig basis, har bäst träffsäkerhet mot ett mål satt som en andel av BNP. Myndigheten förordar istället att beslut om långsiktiga anslagsramar beslutas i samband med försvarsbeslut. Detta överensstämmer även med de rekommendationer som lämnades av Statskontoret 2018.⁶³ Långsiktiga anslagsramar bör beslutas i fast prisläge för att minimera osäkerheterna i planeringen. Urholkning kommer annars ske vid t.ex. hög inflation, vilket är fallet i dagsläget.

⁶² En myndighet får, utan bemyndigande, ingå avtal som medför ökade förvaltningsutgifter i enlighet med 17 § tredje stycket anslagsförordningen (2011:223).

⁶³ När planeringen möter verkligheten – Försvarsmaktens interna ledning, styrning och uppföljning, Statskontoret 2018:27, 2018-12-03.



Stabila och långsiktiga planeringsförutsättningar lägger en stabil grund som medför att försvarsmyndigheterna kan bejaka att de målsättningar som beslutas är i balans med tilldelade resurser. Av detta följer även att ansvar kan utkrävas om avvikelser sker. Om den politiska målsättningen är att anslagen till det militära försvaret ska vara lägst två procent, i enlighet med åtagandet gentemot Nato, rekommenderas att beslut om långsiktiga planeringsramar i fast prisläge kombineras med en överenskommelse om justeringar i det fall avvikelser mot det uppsatta målet överstiger ett visst belopp alternativt en viss procentsats.

Avslutningsvis kan nämnas att Ekonomistyrningsverket (ESV) 2022 redovisade rapporten Metod för att klassificera och beräkna försvarsutgifter utifrån Natos definition till regeringen.⁶⁴ Försvarsmakten har i remissvar redovisat ståndpunkten att dimensionering av det militära försvaret, i rådande omvärldsläge, bör baseras på operativa behov.⁶⁵ Om politiken väljer att besluta om ett ekonomiskt mål som inkluderar flera justeringsposter utöver anslagen för det militära försvaret kan det medföra ambitionssänkningar relativt överbefälhavarens råd i oktober 2022. Till sist är det riskdagen som fattar beslut om anslagstilldelning för det militära försvaret. Sådana beslut bör fattas på ett beredningsunderlag som beskriver konsekvenserna av de vägval som föreligger.

6. Rättsliga förslag

Försvarsmakten ser ett behov av en rättslig reglering som är anpassad till den säkerhetspolitiska utvecklingen och dagens inriktning av försvars- och säkerhetspolitiken och har hemställt om vissa rättsliga förändringar. Utredningar har tillsatts i syfte att undersöka möjligheterna att underlätta totalförsvarets tillväxt.

Försvarsmakten har i överbefälhavarens militära råd framhållit vikten av att de juridiska förutsättningar finns på plats som krävs för att Sverige och Försvarsmakten ska kunna bidra på ett effektivt sätt som Nato-medlem. Medlemskapet medför bl.a. ett ökat behov av ett snabbt politiskt beslutsfattande avseende Försvarsmaktens deltagande i operationer ledda av Nato. Det är vidare av vikt att säkerställa att utländska förband och enheter har de mandat och befogenheter som krävs för att de ska kunna lösa sina uppgifter på svenskt territorium, att det föreligger rättsliga förutsättningar för en mer långsiktig militär närvaro i Sverige och för Försvarsmaktens bidrag till Natos olika styrkestrukturer, bl.a. såvitt avser regleringen av Försvarsmaktens personal. De behov av rättslig översyn som framfördes i överbefälhavarens militära råd är således alltjämt angelägna.

⁶⁴ ESV 2022-52, dnr. 2022-00831, 2022-10-18.

⁶⁵ Försvarsmaktens remissvar avseende rapporten Metod för att klassificera och beräkna försvarsutgifter utifrån Natos definition, FM2022-28188:1, 2022-12-20.



6.1. Tidigare hemställan om översyn av lagstiftning

6.1.1. Hemställan gällande miljölagstiftning

Den 3 juni 2022 hemställde Försvarsmakten till regeringen om ändringar i regleringen av Försvarsmaktens övningsverksamhet m.m.⁶⁶ Denna hemställan gjordes dels utifrån behov som föranleds av beslutade utökningar av Försvarsmaktens verksamhet och organisation, dels utifrån behov som uppkommit på grund av kriget i Ukraina, inbegripet Sveriges ansökan om medlemskap i Nato, och behovet av att snabbt stärka försvarsberedskapen.

Med anledning av hemställan den 3 juni 2022 tillsatte Regeringskansliet en särskild utredare med uppdrag att utreda en förändrad processordning för viss miljöfarlig verksamhet av betydelse för Försvarsmakten.⁶⁷ Uppdraget redovisades den 30 november 2022. Försvarsmakten hemställde på nytt den 10 oktober 2022 om ytterligare brådskande behov av ändringar avseende vissa delar av Försvarsmaktens tillståndsprövade och anmälda miljöfarliga verksamhet.⁶⁸ Denna hemställan baserade sig på samma skäl som den tidigare hemställan som tillställdes regeringen i juni. Dock avsåg den nya hemställan vissa ytterligare brådskande behov, framförallt kopplade till möjligheten att i större omfattning samöva med utländska förband.

De behov som Försvarsmakten redovisat i de båda hemställan från juni respektive oktober 2022 kvarstår och det är därför av stor vikt att regeringen beslutar i enlighet med de föreslagna författningsändringarna. Därutöver behöver mer permanenta undantag i miljöbalken utredas för att underlätta Försvarsmaktens verksamhet under särskilda förhållanden såsom förändrat säkerhetsläge i närområdet.

6.2. Förslag om ändring i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten

Sedan 1 januari 2023 har rikshemvärnschefen med rikshemvärnsstaben etablerats som en enhet i försvarsstaben i väntan på att etableras som en egen organisationsenhet. Försvarsmakten vidhåller tidigare lämnat förslag⁶⁹ om att Rikshemvärnsstaben bör organiseras som en egen organisationsenhet.

Vidare föreslår myndigheten att regeringen beslutar om att Försvarsmaktens vinterenhet ska vara lokaliserad i Boden.

⁶⁶ FM2022-9389:1 Hemställan om författningsändringar gällande regleringen av Försvarsmaktens övningsverksamhet m.m., 2022-06-03

⁶⁷ FM2022/01556 alt Fö 2022/00983 Uppdrag att se över vissa rättsliga frågor inför ett medlemskap i Nato, 2022-07-14

⁶⁸ FM2022-9389:2 Hemställan om brådskande behov av ändringar avseende vissa delar av Försvarsmaktens tillståndsprövade och anmälda miljöfarliga verksamhet

⁶⁹ FM2021-19703:8 Försvarsmaktens budgetunderlag för 2023, bilaga 1, s. 60-63.



Försvarsmaktens vinterenhet var ursprungligen lokaliserad i Boden sedan 1999. I Försvarsbeslut 2004 lades regementet K 4 i Arvidsjaur ner men delar av verksamheten (Arméns jägarbataljon) fortsatte att bedrivas i Arvidsjaur men under regementsansvar av I 19. I samband med detta utökade vinterenheten sin verksamhet till att omfatta såväl Boden som Arvidsjaur. 2021 återetablerades K 4, men ingen förändring av vinterenheten skedde. Personalförsörjningsbehov, samordning och ledningsfriktioner samt K 4 behov av lokaler för tillväxt föranleder att vinterenheten samlokaliseras i Boden.

Försvarsmakten hemställde i budgetunderlaget för 2023 om att FMLOG stab skulle omlokaliseras till Arboga. Den bakre logistiken är en grundförutsättning för såväl förbandsproduktion som beredskap och insatsverksamhet. FMLOG stödjer med bl.a. transporter, förrådshållning och servicetjänster. Det aktiva försvar som nu bedrivs med anledning av omvärldsläget innebär en hög nyttjandegrad av den bakre logistiken. Försvarsmakten föreslår med anledning av pågående verksamhet att inga förändringar görs avseende FMLOG i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten.

Avslutningsvis föreslår Försvarsmakten att regeringen beslutar om att Örebro- och Värmlandsgruppens organisatoriskt ska tillhöra Mellersta Militärregionstaben. Detta med utgångspunkt i justerade gränser för mellersta och västra militärregionerna.

Sammanfattningsvis hemställer Försvarsmakten att regeringen fattar beslut om ändringar i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten enligt följande.

Bilaga 1

Organisationsenheter i Försvarsmakten (grundorganisation)

Föreslagen lydelse

<i>Benämning</i>	<i>Lokalisering</i>	<i>Anmärkning</i>
LEDNING		
Rikshemvärnsstaben (RHS)	Stockholm	
Mellersta Militärregionstaben (MR Mitt)	Upplands- Bro/Kungsängen	Örebro- och Värmlandsgruppen i Karlskoga/Villingsberg



FÖRBAND

Norrbottens regemente (I 19)

Boden

Försvarsmaktens
vinterenhet i Boden

7. Risker

De risker Försvarsmakten ser relaterar till såväl produktions- som finansiella förutsättningar och följer i stort de risker som har rapporterats om tidigare.⁷⁰

I planeringen som ligger till grund för detta budgetunderlag har Försvarsmakten inte omhändertagit risk för framtida anslagsbelastning vad avser eventuella effekter av förändrad pensionsålder eller miljöskulder och tillkommande anspråk på skadestånd.

Operativa risker redovisas i bilaga 3.2 (H).

7.1. Produktionsförutsättningar

Omvärldsläget aktualiserar vikten av en starkt försvarsförmåga här och nu, men även på sikt. En utdragen säkerhetspolitisk situation kan skapa konkurrens om kritiska resurser som behövs för såväl förmågenyttjande som förmågeskapande verksamhet. Det krävs en prioritering av försvarets resurser mellan aktivt försvar, stöd till Ukraina, beslutad förmågeökning och anslutning till Nato. Detta innebär ett behov av strategiska avvägningar mellan var resurserna gör bäst nytta.

Inom ramen för tillväxten finns ytterligare risker att beakta inom områdena personal-, infrastruktur- respektive materielförsörjning.

Försvarsmaktens försörjning av militär personal har generellt långa ledtider. Detta begränsar flexibiliteten och innebär att i de fall där tillväxten tillsammans med Försvarsmaktens personella utgångsläge gör att vissa kompetenser behöver öka mer än andra kan detta medföra risk för förseningar relativt planeringen.

Liknande risker föreligger hos andra försvarsmyndigheter avseende specifika kompetenser. För att hantera riskerna ser Försvarsmakten kontinuerligt över hur den militära personalen ska fördelas för att optimera produktionsförutsättningarna. För att tillgå erforderlig kompetens krävs tidiga satsningar för att successivt bygga upp kompetens över kommande år i planeringsperioden.

⁷⁰ Se Försvarsmaktens budgetunderlag för 2023, FM2021-19703:8; Överbefälhavarens militära råd, FM2022-19979:13, underbilaga 1:2.



Infrastrukturförsörjning innebär fortsatt risker för realiseringen av Försvarsmaktens planering. Området karaktäriseras av långa ledtider för projektering, byggnation och att erhålla tillstånd vilket medför risker för förseningar. Åtgärder, exempelvis olika former av standardiseringsarbeten, pågår för att förkorta ledtiderna. I övrigt utgör prisutvecklingen, rådande marknadsförutsättningar samt tillgång till materiel potentiellt gränssättande faktorer för utbyggnad av infrastruktur. Detta riskerar, framför allt på kort sikt, att påverka myndighetens tillväxttakt. På längre sikt kan en bibehållen hög prisnivå på råmaterial komma att påverka myndighetens framtida hyreskostnad negativt. Risker kvarstår även kopplade till processer för mark- och bygglov, samt miljötillstånd.

Inom materielförsörjningen kvarstår risker rörande prisutveckling och leveranssäkerheten för projekt.⁷¹ I relation till prisutvecklingen utgör köpkraftsminskningen inom materielanskaffningen en fortsatt utmaning. Leveranssäkerheten kan i sin tur komma att påverkas negativt av en ökad konkurrens om materiel och beredskapsvaror på världsmarknaden. Det råder därmed fortsatt osäkerhet kring om en ökad efterfrågan kan mötas av ökad produktion. Givet den höga takten för tillväxten Försvarsmakten står inför ökar också riskerna för förseningar och följdverkningarna av förseningar. För att hantera osäkerheterna har Försvarsmakten avdelat ekonomiska reserver men kommer också behöva ha flexibilitet i planerna för att kunna balansera tillväxten över tiden.

Materielförsörjningen står vidare inför vissa specifika utmaningar kopplat till konflikten i Ukraina. Den materiel som skänks kan ha långa ledtider för att återanskaffas, ledtider som inte nödvändigtvis taktar med när Försvarsmakten får ekonomisk ersättning för materielen. Detta skapar obalanser i planeringen för hur och i vilken omfattning ersättningsanskaffning kan ske. Detta kan motverkas genom en ökad flexibilitet, exempelvis genom ökade möjligheter till anslagssparande.

Inom materielförsörjningen finns även risker kopplade till regelverk och teknikutveckling. Regelverk kan exempelvis förändras under tiden som materielen anskaffas, vilket kan innebära en fördyring av anskaffningarna och verksamhet. På längre sikt finns risker kopplat till teknikomställningar i samhället. Den materiel som nu anskaffas har i många fall en lång livstid, och på längre sikt kan omställningar exempelvis rörande drivmedel innebära fördyringar. Försvarsmakten behöver, tillsammans med Försvarets materielverk, aktivt och medvetet följa och anpassa verksamheten utefter den omställning som sker i samhället.

⁷¹ Se Försvarsmaktens budgetunderlag för 2023, FM2021-19703:8.



Slutligen är Försvarsmaktens tillväxt även beroende av ökad förmåga hos en rad aktörer. Detta omfattar både stödjande myndigheter liksom privata leverantörer som i likhet med Försvarsmakten står inför en ökad konkurrens om resurser.

7.2. Finansiella förutsättningar

Inom ramen för aktuell metod för anslagstilldelning ser Försvarsmakten att köpkraftsminskningen inom materielanskaffningen fortsatt är en utmaning. Försvarsmakten har de senaste åren vidtagit åtgärder för att minska den planeringsrisk som urholkningseffekten medför. Bl.a. avsätts medel för att hantera framtida skillnader mellan prisomräkning för materielanskaffning och priskompensation. Det löser dock inte problemet med den negativa påverkan på försvarsförmågan som otillräcklig priskompensation orsakar. Även med de planeringsreservationer som Försvarsmakten nu hanterar kan den bristande följsamheten i priskompensationssystemet medföra behov av omplanering med resulterande tillväxtförseningar.

Det nuvarande förhållandet av finansiella förutsättningar med en ökad instabilitet på världsmarknaden, den högsta inflationen sedan 1990-talet och tillhörande penningpolitiska åtgärder, medför ökad påverkan på de finansiella riskerna i Försvarsmaktens planering. Exempelvis påverkar stigande räntor Försvarsmakten över tid, såväl direkt genom egna lån i Riksgälden som indirekt genom ökade hyreskostnader. Det senare sker som en konsekvens av ökad ränta för pågående investeringsprojekt, ökad ränta för lån på bokförda värden såväl som avkastningskrav från regeringen baserat på lånevolym i Riksgälden.